Masterscriptie Strafrecht 2011/2012

Onderwerp: ISD-maatregel

Probleemstelling:

“Heeft totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders?”

Door: I. Schallenberg

Studentnummer:0209775

Scriptiebegeleider: M. Bosch

Inhoudsopgave

Inleiding pag.4

Hoofdstuk 1 Totstandkoming van de ISD-maatregel pag.6

1.1 Van SOV naar ISD pag.6

1.2 Conclusie pag.10

Hoofdstuk 2 De werking van de ISD-maatregel pag.12

2.1. Wie komen voor de ISD-maatregel in aanmerking? pag.12

2.2. Wie kan de ISD-maatregel vorderen? pag.13

2.3. Welke instanties zijn betrokken bij de ISD-maatregel en wat is hun functie hierbij? pag.15

2.4. Twee modaliteiten van de ISD-maatregel pag.17

2.4.1. De voorwaardelijke ISD-maatregel pag.17

2.4.2. De onvoorwaardelijke ISD-maatregel pag.18

2.4.3. De tussentijdse beoordeling pag.20

2.5. Wat wil men bereiken met de ISD-maatregel? pag.20

2.6 Conclusie pag.21

Hoofdstuk 3 De effectiviteit van de ISD-maatregel pag.23

3.1. Heeft totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een effectieve samenwerking tussen de betrokken instanties? pag.23

3.1.1. De voorfase van de ISD-maatregel pag.23

3.1.2. De intramurale fase pag.26

3.1.3. De extramurale fase en de nazorg pag.28

3.2. Heeft totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een afname van criminaliteit door de stelselmatige dader? pag.31

3.3 Wat zijn de voordelen dan wel nadelen verbonden van een ISD-maatregel? pag.34

3.4 Conclusie pag.37

Hoofdstuk 4. Hoe worden de aspecten van de ISD-maatregel beoordeelt in de rechtspraak? pag.39

4.1. Hoe kijkt de rechterlijke macht aan tegen de totstandkoming van de ISD-maatregel en hoe beoordeelt zij de vordering van het OM? pag.39

4.2. De beoordeling van de aspecten van de ISD-maatregel door de rechterlijke macht pag.41

4.2.1. De beoordeling van de voorwaardelijke ISD-maatregel door de rechterlijke macht pag.41

4.2.2. De beoordeling van de aspecten instemming en motivatie van de verdachte door de rechterlijke macht pag.43

4.2.3. De beoordeling van de tussentijdse toets door de rechter pag.45

4.3 Conclusie pag.47

Hoofdstuk 5 Conclusie pag.49

Geraadpleegde literatuur pag.53

Geraadpleegde rapporten pag.53

Geraadpleegde kamerstukken pag.54

Geraadpleegde jurisprudentie pag.54

Inleiding

In 2004 is de ISD- (I*nrichting* S*telselmatige* D*aders)* maatregel in werking getreden. De maatregel is met name bedoelt voor zeer actieve veelplegers c.q. stelselmatige daders. De ISD-maatregel is ontstaan uit het besef dat recidive een groot probleem aan het worden was in de maatschappij. Veel van de stelselmatige daders zorgen voor veel overlast en komen meerdere malen met justitie in aanraking en zien de penitentiaire inrichting vaker dan hun lief is. De ISD-maatregel moest hiertegen uitkomst bieden. Door een oplegging van een ISD-maatregel moest de maatschappij worden beveiligd tegen recidive van stelselmatige daders en moesten zij worden behandeld voor hun verslaving of hun psychische problematiek. De gedachte was immers dat een verslaafde stelselmatige dader zoveel delicten pleegt om zo zijn verslaving te kunnen bekostigen. Wanneer de stelselmatige dader aan zijn verslaving zou worden behandeld zou hij op den duur ook geen delicten meer plegen.

De voorloper van de ISD-maatregel was de SOV- (S*trafrechtelijke* O*pvang* V*erslaafden*) maatregel. Deze maatregel was alleen bedoeld voor de verslaafde zeer actieve veelpleger en niet zo zeer voor de zeer actieve veelpleger met psychische problematiek. Hoewel de SOV-maatregel redelijke resultaten heeft voortgebracht vond de regering het van groot belang dat stelselmatige daders harder moesten worden aangepakt door middel van een effectieve aanpak die zou moeten worden bereikt door middel van een oplegging ISD maatregel. De vraag die echter kan worden gesteld is of de ISD-maatregel wel voor een effectieve aanpak heeft gezorgd? De probleemstelling van deze scriptie luidt dan ook: "*Heeft totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders?"* Van een *effectieve aanpak* is sprake wanneer de ISD-maatregel door de aanpak effect sorteert, namelijk in dit geval maatschappijbeveiliging en recidivevermindering onder stelselmatige daders. Het effect van de aanpak komt tot uitdrukking in onder andere de samenwerking van de instanties die zijn betrokken bij de ISD-maatregel en de werking van de maatregel. Zijn deze goed, dan is er sprake van een *effectieve aanpak*.

Door middel van literatuuronderzoek en jurisprudentieonderzoek is er geprobeerd om een antwoord te geven op de probleemstelling van deze scriptie. Zo zullen in deze scriptie onder andere vragen aan bod komen over wat nu precies een ISD-maatregel is, wie voor een ISD-maatregel in aanmerking kan komen, hoe het behandeltraject verloopt, wat men met een ISD-maatregel wil bereiken. Deze subvragen en meer moeten leiden tot een antwoord op de

probleemstelling. Elk hoofdstuk zal met een korte conclusie worden beëindigd en in het laatste hoofdstuk zal een eindconclusie worden weergegeven.

Hoofdstuk 1. Totstandkoming van de ISD-maatregel

1.1. Van SOV naar ISD

Voordat de ISD-maatregel in werking trad was er een andere maatregel voor verslaafde recidivisten, namelijk de SOV (Strafrechtelijke Opvang Verslaafden). De SOV-maatregel trad op 1 april 2000 in werking. De maatregel was voornamelijk gericht op mannelijke verslaafden. De SOV-maatregel kon door het Openbaar Ministerie worden gevorderd en gaf de rechter zo een mogelijkheid om een verslaafde voor de maximale duur van twee jaar in een speciale inrichting te laten opsluiten.

De SOV-maatregel had verschillende doelstellingen. Dit blijkt ook uit de Memorie van Toelichting. De doelstellingen waren:[1]

a) het terugdringen van ernstige overlast als gevolg van door drugsverslaafden gepleegde strafbare feiten
b) het oplossen, althans beheersbaar maken van de individuele (verslaving)problematiek van verslaafde delinquenten ten behoeve van hun terugkeer in de maatschappij en met het oog op beëindiging van recidive.

De SOV-maatregel was met name bedoeld voor de criminele verslaafde veelpleger. Om voor de SOV-maatregel in aanmerking te komen moest de criminele verslaafde aan enkele voorwaarden voldoen die stonden opgesomd in artikel 38m (oud) eerste lid Sr. Deze voorwaarden waren:

a) het moest gaan om een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis was toegelaten;
b) er waren nog geen twee jaren verlopen sedert de dag waarop de verdachte voor een misdrijf onherroepelijk tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel, vrijheidsbeperkende maatregel of het verrichten van onbetaalde arbeid ten algemene nutte was veroordeeld, deze straf of maatregel ten uitvoer was gelegd en er voorts ernstig rekening mee moest worden gehouden dat hij wederom een misdrijf zou begaan;
c) de verdachte verslaafde was, en het door hem begane feit en de omstandigheid dat er ernstig rekening mede moest worden gehouden dat hij wederom een misdrijf zou begaan, samenhangen met zijn verslaving, en
d) de veiligheid van personen en goederen het opleggen van de maatregel eiste.

---

[1] *Kamerstukken II*, 1997-1998, 260233, nr. 3, p.1

De SOV-maatregel was bedoeld als *utlimum remedium.* Dat wil zeggen dat de maatregel alleen kon worden toegepast als "laatste middel", die pas in beeld kwam wanneer alle eerdere interventies die hadden plaatsgevonden niet het gewenste effect hadden gehad voor de verdachte.

De kenmerken van de SOV'ers waren uiteenlopend en kenmerkten zich vooral in harddrugs problematiek, psychiatrische problematiek, problemen op gebied van opleiding, werkervaring, problemen op gebied van financiën , problemen op het gebied van sociale relaties, problemen op het gebied van wonen, het plegen van vermogensdelicten al dan niet in combinatie met geweldsdelicten, een laag opleidingsniveau en een lage intelligentie.[2] Wanneer aan een verslaafde recidivist de SOV-maatregel door de rechter was opgelegd dan kon de verslaafde recidivist voor maximaal twee jaar gedwongen opgenomen worden in een speciale penitentiaire inrichting. Deze inrichting bood aan de SOV'er een programma aan om te re-integreren in de maatschappij en om zijn verslavingsproblematiek beheersbaar te maken. Dit programma bestond uit drie fasen waarmee bij de start van het programma het accent lag om de SOV'er te motiveren tot deelname aan het programma. Het programma voor de SOV'er was een eigen keus.[3] De drie fasen van het SOV programma waren nader uitgewerkt in artikel 44d(oud) Penitentiaire Maatregel en bestonden uit een gesloten fase, een half-open fase en een open fase.

Fase één, de gesloten fase, was voornamelijk gericht op fysiek herstel. Dit herstel bestond uit het afleren van het aan verslaving gerelateerd 'junkengedrag'. Hiermee werden er maatschappelijke geaccepteerde normen en waarden aangeleerd en werd er verantwoordelijkheid gegeven om zo het zelfvertrouwen van de SOV'er te doen toenemen. De voorwaarden waaraan de betrokkene diende te voldoen alvorens in aanmerking te kunnen komen voor de overgang naar de volgende fase waren: fysieke gezondheid, acceptabele communicatieve en sociale vaardigheden, voldoende kunnen zorgdragen voor eigen hygiëne, en in staat zijn om te gaan met eigen verantwoordelijkheid.[4]

Fase twee, de half-open fase. Deze afdeling van de inrichting bood een ondersteunend, educatief en motiverend begeleidingsmilieu. Het betrof hier een gestructureerd programma dat

---

[2] Koeter, M., M.Bakker, *Effectevaluatie van de Strafrechtelijke Opvang Verslaafden*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2007, p.78-79.

[3] M. van Ooyen-Houdben & M.Goderie, Veelplegers terug bij af?, in: *Justitiële verkenningen*, jaargang 35, nr. 2, 2009, Ministerie van Justitie, WODC, p.22.

[4] *Kamerstukken II*, 1999-2000, 26023, nr.8, p.13

was gebaseerd op het leefgroepmodel waarbinnen betrokkenen leerden op basis van modelgedrag. Deze fase was gericht op een toenemende betrokkenheid van de betrokkene op naar buiten gerichte activiteiten als voorbereiding op de derde fase. De basis van het programma in deze fase werd bepaald door een vaste- dag en weekindeling gekoppeld aan taken gericht op het aanleren van vaardigheden met betrekking tot de alledaagse huiselijke activiteiten zoals: zelfzorg, structuur, samenwerken, verzorging van de afdeling (huishoudelijke taken) en het verzorgen van de maaltijden.

In fase twee werd de deelnemer in staat gesteld om vanuit de beschermende situatie van de half-open SOV-inrichting buiten te oefenen met nieuw gedrag. Hier speelden de volgende criteria een rol om door te stromen naar fase drie: zelfstandig kunnen functioneren op het gebied van relaties, zelfstandig kunnen functioneren op het gebied van arbeid/scholing, zelfstandig kunnen functioneren op het gebied van vrije tijdsinvulling, een eigen huishouding voeren, verantwoord met zijn financiën kunnen omgaan en verantwoord met alcohol/drugs kunnen omgaan.[5]

Fase drie, de open fase. In deze fase woonde de deelnemer zelfstandig buiten de voorziening onder begeleiding op afstand. Hierbij werd door de trajectleider toezicht gehouden op de volgende aspecten:

- hield de deelnemer zich aan de gemaakte begeleidingsafspraken;
- verzuimde hij zijn school en werk niet;
- voerde hij zijn huishouden naar behoren;
- ging hij verantwoord om met zijn financiën;
- ging hij verantwoord om met alcohol/drugs;

Bij gebleken positief gedrag ten aanzien van deze aspecten was de deelnemer geschikt om het programma af te ronden. In het kader van nazorg bleef de trajectleider zolang als noodzakelijk werd geacht contact houden met de (dan) ex-deelnemer. Dit gebeurde dan door middel van terugkombijeenkomsten. Op gezette tijden liet hij zich informeren door ex-deelnemers dan wel door hun omgeving over de ontwikkelingen na de uitstroom om bij mogelijke problemen of terugval deze tijdig te onderkennen en maatregelen te kunnen nemen.[6]

---

[5] *Kamerstukken II*, 1999-2000, 26023, nr.8, p.14

[6] *Kamerstukken II*, 1999-2000, 26023, nr.8, p.14

De SOV maatregel was eigenlijk als een experiment ingevoerd. De maatregel zou tot in 2006 lopen. Echter, het implementeren van de SOV-maatregel bracht aardig wat problemen met zich, wat ook wel bleek, uit de procesevaluatie Strafrechtelijke Opvang Verslaafden van het Trimbos-instituut[7]. Zo waren er onderlinge (achtergrond)verschillen tussen de SOV medewerkers, die uit het gevangeniswezen en de hulpverlening kwamen. Dit leidde er toe dat men niet allemaal één en dezelfde visie had. De invoering van het cliëntvolgsysteem werd pas in 2004 ingevoerd, waardoor het monitoren van de individuele trajecten van de deelnemers werd vertraagd. Er was geen adequate netwerksturing, waardoor het proces zich kenmerkte door een veelheid van actoren die weer in verschillende kaders en ketens (zorg, justitie, huisvesting, arbeid, onderwijs,) figureerden. De uitvoering van de SOV was daardoor moeilijk te overzien. Het opstellen van een plan voor opvang bracht meer tijd met zich dan men voor ogen had. Het contact met de reclassering verliep niet vlekkeloos, waardoor het voorkwam dat vroeghulprapporten ontbraken. De algemene conclusie van de procesevaluatie Strafrechtelijke Opvang Verslaafden luidde dan ook dat de invoering van de SOV-maatregel beter had gekund.[8]

Ondanks de nodige problemen die de implementatie van de SOV-maatregel met zich brachten was het effect van de SOV-maatregel bovenverwachting. In de effectevaluatie Strafrechtelijke Opvang Verslaafden[9] kwamen de onderzoekers tot de conclusie dat SOV-maatregel voldeed aan de voorafgestelde verwachtingen op het gebied van criminaliteit, verslaving en maatschappelijk functioneren. Het effect van de SOV-maatregel op het gebied van criminaliteit was dat SOV'ers het beter deden dan regulier gedetineerden voor wat betreft criminaliteitspreventie en criminaliteitsreductie. Het effect van de SOV-maatregel op het gebied van verslaving was een substantiële daling van het middelengebruik onder de SOV'ers in vergelijking met regulier gedetineerden. Op het gebied van maatschappelijk functioneren was het effect van de SOV-maatregel dat SOV'ers sneller weer werk als inkomstenbron hadden in

---

[7] H.van 't Land, K. van Duivenbooden, A.van der Plas, J.Wolf, *Opgevangen onder dwang,* Procesevaluatie strafrechtelijke opvang verslaafden, Utrecht, Trimbos-instituur, 2005

[8] H.van 't Land, K. van Duivenbooden, A.van der Plas, J.Wolf, *Opgevangen onder dwang,* Procesevaluatie strafrechtelijke opvang verslaafden, Utrecht, Trimbos-instituur, 2005, p.153-158

[9] M. Koeter en M. Bakker, *Effectevaluatie van de Strafrechtelijke Opvang Verslaafden,* Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2007

vergelijking met regulier gedetineerden. De SOV-maatregel bracht dus betere uitkomsten dan reguliere detentie, aldus de onderzoekers.[10]

De minister van Justitie wilde echter de eindresultaten niet afwachten van de evaluatieonderzoeken van de SOV-maatregel voordat de ISD- maatregel in werking trad. Als argument gebruikte hij hiervoor dat de samenleving beschermd moest worden tegen hardnekkige veelplegers en daardoor de eindresultaten van de evaluatieonderzoeken niet konden worden afgwacht. Dit leidde tot vragen in de Kamer.[11] Ondanks de vragen in de Kamer ging een meerderheid met het wetsvoorstel van de minister akkoord en zodoende ging de SOV-maatregel in oktober 2004 op in de ISD-maatregel die toen in werking trad.

1.2. Conclusie

De SOV-maatregel trad in april 2001 in werking. De doelstellingen van de SOV-maatregel waren het terugdringen van overlast van criminele drugsverslaafden en het beheersbaar maken van de individuele verslavingsproblematiek om zo weer te kunnen re-integreren in de maatschappij. De implementatie van de SOV-maatregel verliep echter niet geheel vlekkeloos. Zo waren er o.a. problemen met de reclassering, problemen met de SOV medewerkers onderling, problemen met de verschillende actoren waardoor de uitvoering van de SOV-maatregel moeilijk te overzien was.

Anders was het gesteld met het effect van de SOV-maatregel, die was boven verwachting. De SOV-maatregel bracht betere resultaten dan reguliere detentie. De minister van Justitie wilde de eindresultaten van de evaluatieonderzoeken niet afwachten en voerde in oktober 2004, na een meerderheid van de Kamer te hebben verkregen, de ISD maatregel in. Hierdoor ging de SOV-maatregel in de ISD-maatregel op.

Concluderend kunnen we vaststellen dat ondanks de nodige problemen die de implementatie van de SOV-maatregel met zich bracht het effect van de SOV-maatregel goede resultaten heeft voortgebracht. De SOV-maatregel bracht betere resultaten dan reguliere detentie. De vraag waarom de minister van Justitie de eindresultaten van de evaluatieonderzoeken van de SOV-maatregel niet wilde afwachten blijft een raadsel. Het argument dat de samenleving beschermd moest worden tegen hardnekkige veelplegers en daardoor de eindresultaten van de

---

[10] M. Koeter en. M. Bakker, *Effectevaluatie van de Strafrechtelijke Opvang Verslaafden*, Den Haag, Boom Juridische uitgevers, 2007, p. 137-144

[11] Zie *Kamerstukken I, 2003-2004*, 28980, C,E,D.

evaluatieonderzoeken niet konden worden afgewacht treft naar mijn mening geen doel. Naar mijn mening had men eerst de resultaten van de evaluatieonderzoeken van de eerste maatregel moeten afwachten voordat men de nieuwe maatregel invoerde. Zo zou men eventuele problemen die bij de implementatie van de eerste maatregel voor kwamen kunnen voorkomen bij de implementatie van de tweede (nieuwe) maatregel.

Hoofdstuk 2. De werking van de ISD-maatregel

Op 1 oktober 2004 is de ISD-maatregel in werking getreden. Vanaf dat moment is het mogelijk om veelplegers voor een periode van maximaal twee jaar te plaatsen in een inrichting voor stelselmatige daders, kortweg ook wel ISD genaamd. De ISD-maatregel is de opvolger van de in hoofdstuk 1 behandelde SOV-maatregel. Waar de SOV-maatregel bestemd was voor de verslaafde veelpleger is de ISD-maatregel bestemd voor een grotere groep zeer actieve veelplegers die niet per definitie verslaafd hoeven te zijn.

In dit hoofdstuk zal de werking van de ISD-maatregel worden behandeld. Zo komen onder andere vragen aan bod over wie er nu precies in aanmerking komen voor een ISD-maatregel en wie de ISD-maatregel kan vorderen en hoe dat in zijn werking gaat en welke instanties betrokken zijn bij de ISD-maatregel. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met een korte conclusie.

2.1. Wie komen voor de ISD-maatregel in aanmerking?

De ISD-maatregel is bedoeld voor een grote groep zeer actieve veelplegers, ook wel stelselmatige daders genoemd. In de memorie van toelichting wordt de stelselmatige dader als volgt omschreven: "*De stelselmatige dader is een recidivist. Maar hij onderscheidt zich van de klassieke recidivist door de grote frequentie, hardnekkigheid en intensiteit die hij in zijn criminele gedrag aan de dag legt. Het is juist de stelselmatigheid die grote onveiligheid, overlast en maatschappelijke schade teweegbrengt en waardoor burgers zich onveilig voelen.*" [12]

Stelselmatige daders zijn te verdelen in een aantal subgroepen, namelijk: verslaafden, illegalen, (verslaafde) personen met een psychiatrische achtergrond en overigen. Kenmerken van stelselmatige daders zijn een gebrek aan maatschappelijke bindingen, dat een gebrek aan zelfredzaamheid, dat ze weinig structuur in hun leven hebben en veelal op straat leven.[13]

In artikel 38m lid 1 Sr. staan de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan om de ISD-maatregel op te kunnen leggen. Deze voorwaarden zijn:

- het strafbare feit dat door de verdachte is begaan moet een misdrijf zijn waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten;

[12] *Kamerstukken II, 2002-2003, 28980,* nr. 3, p. 2

[13] *Kamerstukken II, 2002-2003, 28980,* nr. 3, p. 3

- in de vijf jaar voorafgaand aan het door verdachte begane feit moet hij tenminste drie keer onherroepelijk zijn veroordeeld tot een vrijheidsbenemende straf of maatregel, een vrijheidsbeperkende maatregel of een taakstraf dan wel bij onherroepelijke strafbeschikking een taakstraf is opgelegd, en moet het feit zijn begaan na tenuitvoerlegging van deze straffen of maatregelen en er voorts ernstig rekening mede moet worden gehouden dat de verdachte wederom een misdrijf zal begaan, en
- de veiligheid van personen en goederen het opleggen van de maatregel eist.

Artikel 38m lid 1 Sr komt overeen met de definitie van 'stelselmatige dader' zoals beschreven in de richtlijn voor strafvordering bij meerderjarige veelplegers.[14] Deze stelselmatige daders hoeven net per definitie verslaafd te zijn, zoals dat bij de SOV-maatregel het geval was. Daardoor is de ISD-doelgroep veel groter dan de SOV-doelgroep waar alleen verslaafde veelplegers voor in aanmerking kwamen. Tot de ISD-doelgroep behoren onder andere niet-verslaafden en personen met psychiatrische problematiek.

De veelpleger aan wie een ISD-maatregel door de rechter wordt opgelegd, kan voor maximaal twee jaar in een inrichting worden geplaatst. In deze inrichting moet de ISD'er gedragsbeïnvloedende programma's ondergaan om recidive te voorkomen.[15] Het opleggen van een ISD-maatregel moet worden gezien als een *ultimum remedium*, met andere woorden: de maatregel is een laatste redmiddel wanneer alle voorgaande pogingen om de stelselmatige dader op het rechte pad te houden hebben gefaald.

2.2. Wanneer kan de ISD-maatregel worden gevorderd?

De ISD-maatregel wordt opgelegd door de rechter, artikel 38m lid 4 Sr. De rechter mag alleen tot oplegging van de maatregel gaan, wanneer hij een met redenen omkleed gedagtekend en ondertekend advies heeft ontvangen over de wenselijkheid en noodzakelijkheid van de maatregel. Bij zijn oordeel houdt de rechter rekening met het belang van de samenleving en het belang van de verdachte. Er zal dus moeten worden afgewogen of de samenleving dan wel de verdachte gebaat is met een oplegging van de maatregel.

---

[14] Richtlijn 2009R004, *Zie Stcrt.* 14 juli 2009, nr. 10579

[15] Marjolein Goderie & Katinka D. Lünneman, De maatregel Inrichting voor Stelselmatige Daders, *Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2008, p.6

De rechter zal, voor hij tot een oordeel komt, zoveel mogelijk van de informatie gebruik maken die hem ter beschikking is gesteld door de reclassering. De reclassering maakt bij het maken van een rapportage gebruik van het RISC instrument.[16] Het RISC instrument heeft als doelstelling het vaststellen van de criminogene factoren, ofwel de statische en dynamische kenmerken en omstandigheden van personen en hun omgeving, die samenhangen met de mate waarin zij crimineel gedrag vertonen. Er wordt zo een inschatting gemaakt van het recidiverisico en gevaarsrisico.[17]

De ISD-maatregel kan alleen worden gevorderd bij stelselmatige daders.[18] Wanneer aan alle voorwaarden van artikel 38m Sr is voldaan (heeft alleen het OM de bevoegdheid om de ISD-maatregel te vorderen).[19] Bij de vordering dient het OM rekening te houden met twee uitgangspunten, namelijk:

1. dat er capaciteit voor de tenuitvoerlegging beschikbaar is;
2. dat de stelselmatige dader niet ontoerekeningsvatbaar is in de zin van artikel 39 Sr.

Bij het eerste uitgangspunt moet er zowel in budget als in celplaatsen capaciteit beschikbaar zijn. Van een vordering van een maatregel moet worden afgezien als de maatregel niet ten uitvoer wordt gelegd. Bijvoorbeeld wanneer er helemaal geen capaciteit is. Ook moet van een vordering worden afgezien als de maatregel hoogst onwaarschijnlijk binnen een redelijke termijn geëxecuteerd kan worden, doordat de beschikbare capaciteit zodanig bezet is waardoor het niet mogelijk is binnen een termijn van drie maanden te beginnen met de tenuitvoerlegging.

Wanneer er bij de verdachte sprake is van een zodanige gebrekkige ontwikkeling of stoornis in zijn geestvermogens dat hem op grond van het oordeel van gedragsdeskundigen het strafbare feit niet kan worden toegerekend, zal er naar gestreefd moeten worden dat de verdachte zal worden opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis of een andere ggz-instelling, ex artikel 37

---

[16] Het RISC, ofwel Recidive InschattingsSchalen, is een diagnose-instrument van de Nederlandse reclasseringsorganisaties dat in 2002-2003 door het Adviesbureau van Montfoort is ontwikkeld, *zie* Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, De maatregel Inrichting voor Stelselmatige Daders, *Procesevaluatie,* Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2008, p.43

[17] S. Biesma, M.van Zwieten, J. Snippe, B. Bieleman, ISD en SOV vergeleken, *Eerste inventarisatie meerwaarde Inrichting voor Stelselmatige Daders boven eerdere Strafrechtelijke Opvang voor Verslaafden,* Groningen-Rotterdam: Intraval 2006, p.6

[18] Zie Richtlijn 2009R004 onder 2.1

[19] Zie Richtlijn 2009R004 onder 2.1.1

Sr, of er zal een rechterlijke machtiging moeten worden gevorderd in het kader van de Wet BOPZ bij de civiele rechter.[20]

Het OM heeft dus de bevoegdheid om de ISD-maatregel te vorderen, maar op de invulling van de ISD-maatregel heeft het OM niet erg veel invloed. Met de invulling van de ISD-maatregel is de directeur van de penitentiaire inrichting belast.[21] De tenuitvoerlegging wordt namelijk uitgevoerd door het ministerie van Veiligheid en Justitie en door het lokale bestuur.[22] Over de positie die het lokale bestuur heeft met betrekking tot de ISD-maatregel zal in paragraaf 2.3. en 2.4. worden ingegaan.

2.3.Welke instanties zijn betrokken bij de ISD-maatregel en wat is hun functie hierbij?

Naast het OM en de rechter zijn nog andere instanties betrokken bij de ISD-maatregel. In deze paragraaf zal worden ingegaan op deze instanties. Tevens zal worden ingegaan op de functie van deze instanties met betrekking tot de ISD-maatregel.

In de voorfase van het ISD-traject is de politie belast met de opsporing, aanhouding van stelselmatige daders. Op grond van de criteria van de *Richtlijn voor strafvordering bij meerderjarige veelplegers*[23] (opgemaakt door het College van Procureurs-Generaal) stelt de politie jaarlijks een lijst op van veelplegers, zeer actieve veelplegers en stelselmatige daders. De politie stelt de antecedenten vast van de stelselmatige dader met behulp van het landelijk Dienst Herkenningssysteem (HKS). Dit systeem is een registratiesysteem waar personen worden geregistreerd die zich schuldig hebben gemaakt aan een strafbaar feit en zo in aanraking zijn gekomen met de politie. Door gebruikmaking van het HKS is het voor de politie makkelijker om stelselmatige daders op te sporen en aan te houden. Lokaal houdt de politie in de meeste gemeenten een overzicht bij van alle veelplegers.[24]

---

[20] Zie Richtlijn 2009R004 onder 2.1.1

[21] T. Kooijmans, Inrichtingen voor stelselmatige daders, in: *Detentie, gevangen in Nederland,* Muller en Vegter (red.), Alphen a/d Rijn: Kluwer 2009, p. 257

[22] T. Kooijmans, Inrichtingen voor stelselmatige daders, in: *Detentie, gevangen in Nederland,* Muller en Vegter (red.), Alphen a/d Rijn: Kluwer 2009, p. 258

[23] Richtlijn 2009R004

[24] J. Snippe, C. Ogier, B. Bieleman, *Lokale aanpak zeer actieve veelplegers: justitieel traject.* Groningen-Rotterdam: Intraval 2006, p. 14

Een andere instantie die betrokken is bij de ISD-maatregel is de reclassering. De taak van de reclassering bestaat uit het onderzoeken van stelselmatige daders met behulp van de RISc. De reclassering maakt met behulp van de RISc een rapportage waarin een advies staat over de geschiktheid van de verdachte. De reclassering maakt bij de inverzekeringstelling binnen één dag een vroeghulprapportage voor het OM. Tijdens de vroeghulprapportage laat de reclassering de verdachte een zogenaamd 'informed consent' formulier invullen. Met dit formulier kunnen dan gegevens van de GGD of een GGZ-instelling worden opgevraagd. In de vroeghulprapportage wordt aangegeven waarom de ISD-maatregel zou moeten worden opgelegd aan de verdachte.[25]

Binnen zestig dagen na de voorgeleiding bij de rechter-commissaris brengt de reclassering een complete voorlichtingsrapportage uit met een definitief advies op basis van de RISc en wordt de complete voorlichtingsrapportage aan de officier van justitie voorgelegd.[26] Tevens geeft de reclassering ook advies over een re-integratieplan voor de ISD'er. De reclassering geeft dan een advies over de invulling van de uitvoering van de ISD-maatregel en over de nazorgfase.

Het kan overigens voorkomen dat een verdachte weigert mee te werken aan een rapportage, die de rechtbank nodig heeft voor oplegging van de ISD-maatregel. Op grond van artikel 38m lid 5 Sr kan de rechter de ISD-maatregel alsnog opleggen wanneer hij geen rapportage heeft ontvangen doordat de verdachte weigerde mee te werken. Overigens heeft de Hoge Raad uitgemaakt dat deze rapportage niet dwingend is voor oplegging van de ISD-maatregel.[27]

De overige instanties die betrokken zijn bij de ISD-maatregel zijn de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de gemeente. De DJI is belast met de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel. De gemeente is belast met de nazorg wanneer een ISD'er uit detentie komt.[28] De nazorg bestaat onder andere uit het helpen vinden van een woning en het helpen vinden van werk. De zojuist benoemde instanties, inclusief het OM, werken intensief samen. Dit intensief samenwerken wordt ook wel het *lokaal casusoverleg* genoemd. Het *lokaal casusoverleg* is

---

[25] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p.52 en p.53

[26] Marjolein Goderie en Katinka.D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p.52

[27] HR 13 maart 2007, *NJ* 2007, 222

[28] *Beleidskader, Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders.* Directie Sancties, Reclassering & Slachtofferzorg, 9 juli 2004, p.11 en p.17

regionaal georganiseerd. In het *lokaal casusoverleg* wordt er beleidsoverleg gevoerd omtrent de aanpak van veelplegers door de samenwerkende instanties, ook wel ketenpartners genoemd. Ook worden er in het *lokaal casusoverleg* tussen de ketenpartners afspraken gemaakt en uitvoeringsaspecten op elkaar afgestemd met betrekking tot de aanpak van veelplegers. Het OM voert de regie bij het *lokaal casusoverleg.* Het *lokaal casusoverleg* kan worden gezien als een belangrijk onderdeel voor een effectieve aanpak van stelselmatige daders.

2.4 Twee modaliteiten van de ISD-maatregel

De eerste modaliteit die de rechter kan opleggen is een voorwaardelijke ISD-maatregel en de tweede modaliteit die de rechter kan opleggen is een onvoorwaardelijke ISD-maatregel kan. Ik zal eerst ingaan op de eerste modaliteit, namelijk de voorwaardelijke ISD-maatregel.

2.4.1 De voorwaardelijke ISD-maatregel

De rechter kan op grond van artikel 38p Sr. een voorwaardelijke ISD-maatregel opleggen. Dit betekent dat de maatregel niet ten uitvoer zal worden gelegd. Bij deze modaliteit stelt de rechter ook een proeftijd vast van ten hoogste drie jaren en geldt als algemene voorwaarde dat de veroordeelde zich tijdens de proeftijd niet schuldig zal maken aan een strafbaar feit, artikel 38p lid 1 t/m 3 Sr. De rechter stelt aan de veroordeelde ook voorwaarden betreffende het gedrag, artikel 38p lid 4 Sr. Zo kan de rechter als voorwaarde stellen dat de veroordeelde zich ambulant of intramuraal laat behandelen. Opname in een inrichting vindt dan plaats voor de duur van ten hoogste twee jaren, artikel 38p lid 7 Sr. Het OM is belast met het toezicht op de naleving van de gestelde voorwaarden, artikel 38p lid 8 Sr.

Een reden om een voorwaardelijke ISD-maatregel op te leggen is om de veroordeelde een waarschuwing te geven of als stok achter de deur. Een andere reden kan zijn dat er voor de veroordeelde een alternatief aanwezig is.[29] Een voorbeeld van een alternatief kan zijn dat de verdachte vrijwillig in behandeling gaat.

Het is het niet mogelijk om een onvoorwaardelijke ISD-maatregel op te leggen in combinatie met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Dit heeft de Hoge Raad uitgemaakt in zijn arrest van

[29] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p.58

21 maart 2006 (NJ 2006, 223). De rechtspraak is echter niet eenduidig op de vraag of een voorwaardelijke ISD-maatregel wel in combinatie kan met een gevangenisstraf.[30]

2.4.2 De onvoorwaardelijke ISD-maatregel

De rechter kan de verdachte een onvoorwaardelijke ISD-maatregel opleggen op grond van artikel 38m lid 1 Sr. De onvoorwaardelijke ISD-maatregel kan door de rechter worden opgelegd voor de duur van maximaal twee jaar , artikel 38n lid 1 Sr.

Wanneer een verdachte is veroordeeld tot een onvoorwaardelijke ISD-maatregel wordt hij overgeplaatst naar een penitentiaire inrichting waar plaatsen zijn gereserveerd voor de stelselmatige dader door de Minister van Veiligheid en Justitie, artikel 38o lid 1 Sr. Eenmaal in de penitentiaire inrichting wordt begonnen met de behandeling van de ISD'ers. Dit wordt ook wel de *intramurale fase* genoemd. De ISD'er kan een behandeling krijgen mits hij in staat is en bereid is aan het programma deel te nemen; artikel 44j PM. Ook wordt binnen vier weken een verblijfsplan voor de ISD'er opgesteld door de directeur van de inrichting, artikel 18a lid 1 PBW. Naast een verblijfsplan wordt ook een begeleidingsplan opgesteld voor de ISD'er, artikel 44i lid 1 onder b PM. Dit individuele begeleidingsplan wordt opgesteld op grond van de rapportages van de reclassering en de RISc rapportage. Tijdens de *intramurale fase* wordt er veel aandacht besteed om de ISD'er aan te zetten tot gedragsverandering.[31] Uiteindelijk wordt de ISD'er tijdens *de intramurale fase* in één van de volgende categorieën ingedeeld, namelijk:[32]

- veelplegers die gemotiveerd en beïnvloedbaar zijn. Deze veelplegers krijgen gedrags-interventies aangeboden die gericht zijn op re-integratie. Deze gedragsinterventies bestaan uit trainingen, zoals budgetteringstraining, Communicatie Vaardigheden Training (CoVa-trainingen, Sociale Vaardigheden Training (SoVa-training), terugvalpreventie training, arbeidsmotivatietraining en leefstijltraing;[33]

---

[30] Zie hiervoor Rb Breda 23 juni 2009, *LJN* BI9228 en Rb. Roermond 4 augustus 2009, *LJN* BJ4521

[31] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p.89

[32] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p.28

[33] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p.74

- veelplegers die niet geschikt zijn voor gedragsinterventies, maar die wel zorg nodig hebben. Deze veelplegers kunnen naar een instelling worden geleid die de meest geschikte zorg voor hen biedt;
- veelplegers die ongemotiveerd, niet beïnvloedbaar of onwillig zijn. Deze veelplegers zullen worden geplaatst in een basisregime. In het basisregime zal worden geprobeerd deze veelplegers te motiveren alsnog deel te nemen aan een interventie. In het basisregime staat opsluiting centraal en wordt er door de ISD'ers een gewoon programma van een Huis van Bewaring of gevangenis gevolgd zonder extra aanbod.[34]

Wanneer een programma aan de ISD'er wordt aangeboden dan krijgt hij door de directeur van de inrichting een trajectcoördinator aangewezen, artikel 44k PM. De trajectcoördinator heeft als taak de ISD'er te begeleiden tijdens zijn verblijf in de inrichting, toezicht te houden op de naleving van gemaakte afspraken, te rapporteren over het verblijfsplan en te adviseren aan de directeur.

De laatste fase van de ISD-maatregel die de ISD'er moet doorlopen wordt ook wel de *extramurale fase* genoemd. De tenuitvoerlegging van deze fase van de ISD-maatregel kan plaatsvinden buiten de inrichting, artikel 44d lid 3 PM. De selectiefunctionaris beslist of de ISD'er de laatste fase mag doorbrengen buiten de inrichting, artikel 44l PM. De beslissing van de selectiefunctionaris wordt genomen op grond van een advies van de directeur van de inrichting en het college van burgemeester en wethouders. Voordat de directeur en het college van een advies overleggen zullen zij het oordeel van de trajectcoördinator inwinnen.

Bij de beslissing een ISD'er in de *extramurale fase* te plaatsen spelen verschillende aspecten mee. Zo speelt het aspect mee op welke manier de tenuitvoerlegging is verlopen, waaronder het gedrag van de betrokkene, het nakomen van afspraken, en zijn gemotiveerdheid. Tevens wordt gekeken naar het recidiverisico en of hij in staat is zijn verantwoordelijkheid te dragen omtrent grotere vrijheden, artikel 44l lid 2 sub a t/m c PM. Eenmaal buiten de inrichting moet de ISD'er zich houden aan de aanwijzingen van de trajectcoördinator en degenen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het programma. Ook mag de ISD'er zich niet schuldig maken aan enig strafbaar feit en geen verboden middelen gebruiken zoals drugs, artikel 44l lid 3 sub a t/m d PM.

[34] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p.69

Wanneer de ISD'er niet meer in staat of bereid is aan het programma deel te nemen in de laatste fase buiten de inrichting, of wanneer hij zich niet aan de voorwaarden houdt die zijn gesteld, kan de selectiefunctionaris hem laten terugplaatsen in de inrichting, artikel 44m lid 1 PM. De ISD'er kan tegen deze terugplaatsing een met redenen omkleed bezwaarschrift indienen, artikel 44m lid 3 PM.

Na de *extramurale fase* volgt het nazorgtraject. In het nazorgtraject wordt de ISD'er door de gemeente geholpen met het vinden van werk en een woning en het eventueel aanvragen van een uitkering. In het nazorgtraject vindt er samenwerking plaats tussen de reclassering en een gemeentefunctionaris om de ex-ISD'er zo goed mogelijk van nazorg te voorzien.

2.4.3. De tussentijdse beoordeling

Wanneer de rechter een veroordeling tot oplegging van de ISD-maatregel heeft uitgesproken en de veroordeelde daarna in een ISD-inrichting verblijft kan de rechter overgaan tot een tussentijdse beoordeling van de noodzaak tot voortzetting van de maatregel. De rechter zal overgaan tot een tussentijdse toets op vordering van het OM, of op verzoek van de verdachte of diens raadsman, of ambtshalve, artikel 38s lid 1 Sr. Voordat de rechter overgaat tot een tussentijdse beoordeling moet de directeur van de inrichting een verklaring uitbrengen omtrent de stand van de uitvoering van het verblijfsplan van de ISD'er.

Tegen de tussentijdse beoordeling kan men beklag doen bij de penitentiaire kamer van het Hof Arnhem, artikel 509ff Sv. De penitentiaire kamer zal onderzoeken of opheffing van de maatregel zal leiden tot de verwachtte onveiligheid, ernstige (drugs)overlast en verloedering van het publieke domein. Wanneer het recidive gevaar is geweken moet de maatregel worden beëindigd, artikel 38s lid 3 Sr.

2.5. Wat wil men bereiken met de ISD-maatregel?

De ISD-maatregel is ontstaan uit het gegeven dat de samenleving beschermd moet worden tegen stelselmatige daders. De ISD-maatregel vloeit voort uit veiligheidsoverwegingen. Door de samenleving te beschermen tegen stelselmatige daders is er een aanpak nodig die dan ook effectief moet verlopen. In de memorie van toelichting wordt dan ook gesteld dat: '*Het onderhavige*

wetsvoorstel strekt tot een meer effectieve aanpak *van stelselmatige daders die de veiligheid van personen en goederen in de openbare ruimte in gevaar brengen.'* [35]

Hetgeen de ketenpartners willen bereiken met de ISD-maatregel is het beveiligen van de maatschappij en de beëindiging van de recidive van de verdachte, artikel 38m lid 2 Sr. door middel van een effectieve aanpak. Dit probeert men te bereiken door het kenmerkende 'draaideurkarakter' van de stelselmatige dader te doorbreken. Het 'draaideurkarakter' kan alleen worden doorbroken door de stelselmatige dader langdurig van zijn vrijheid te beroven.[36] Er is hiervoor wel een effectieve aanpak nodig die op de persoon van de stelselmatige dader is gericht. In de memorie van toelichting wordt dan ook gesteld dat: '*in plaats van een zaaksgerichte aanpak wordt er overgegaan tot een persoonsgerichte aanpak waarbij het totale criminele verleden van de verdachte in beeld wordt gebracht en waarbij niet alleen afzonderlijke delicten worden berecht.'* [37] De ketenpartners willen het terugdringen van overlast en recidive van de stelselmatige dader bereiken, zoals beschreven in de memorie van toelichting, door middel van een effectieve aanpak dat gekenmerkt wordt door persoonsgerichtheid. Bij die aanpak ligt het accent, zoals reeds in de vorige paragrafen beschreven, op de behandeling van de stelselmatige dader in een ISD-inrichting en de samenwerking van de betrokken instanties. Door in te gaan op de problematiek van de stelselmatige dader wordt geprobeerd het gedrag van de stelselmatige dader te veranderen, waardoor getracht wordt de recidive terug te dringen en de stelselmatige dader succesvol terug kan keren in de samenleving na detentie.

2.6. Conclusie

De werking van de ISD-maatregel heeft als doel het terugdringen van recidive en het beveiligen van de maatschappij. De werking is uiteenlopend. Zo kan het OM een onvoorwaardelijke ISD-maatregel of een voorwaardelijke ISD-maatregel vorderen. Het is echter aan de rechter om te beslissen of de ISD-maatregel wordt opgelegd.

De ketenpartners willen door middel van de werking van de ISD-maatregel komen tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders. De effectieve aanpak moet worden bereikt door het persoonsgerichte karakter van de maatregel. Zo wordt geprobeerd de persoon van de dader

[35] *Kamerstukken II, 2002-2003, 28980,* nr.3, p.1

[36] *Kamerstukken II, 2002-2003, 28980,* nr.3, p.2

[37] *Kamerstukken II, 2002-2003, 28980,* nr.3, p.2

voorop te stellen. Wanneer de rechter op vordering van het OM een verdachte veroordeeld tot een ISD-maatregel dan zal de veroordeelde worden geplaatst in een penitentiaire inrichting waar een ISD afdeling aanwezig is. Daar zal de ISD'er in een categorie worden ingedeeld, namelijk de categorie 'gemotiveerd en beïnvloedbaar', de categorie 'niet geschikt voor gedragsinterventies maar wel behoefte aan zorg' en de categorie 'niet gemotiveerd en niet beïnvloedbaar.' De categorie ISD'er 'gemotiveerd en beïnvloedbaar' zal gedraginterventies (onder andere budgetteringstraining, training sociale vaardigheden) ondergaan die zullen moeten leiden tot een gedragsverandering om zo recidive te voorkomen en succesvol terug te kunnen keren in de samenleving. De categorie ISD'er 'niet geschikt voor gedragsinterventies maar wel behoefte aan zorg' zal worden geplaatst in een instelling die hem de meest geschikte zorg biedt. De categorie ISD'er 'niet gemotiveerd en niet beïnvloedbaar' zal het basisregime ondergaan. Daar staat opsluiting centraal en zal er geen extra aanbod van zorg worden verleend.

Doordat veel instanties (OM, politie, reclassering, gemeente) zijn betrokken bij de ISD-maatregel wordt geprobeerd om tot een effectieve aanpak te komen van stelselmatige daders. De betrokken instanties werken dan ook nauw samen en hebben vaak overleg met elkaar, het zogenaamd *lokaal casusoverleg*. Het *lokaal casusoverleg* is een belangrijk onderdeel voor de werking van de ISD-maatregel, omdat hier tussen de samenwerkende instanties afspraken worden gemaakt en uitvoeringsaspecten op elkaar worden afgestemd met betrekking tot de aanpak van veelplegers.

Of de werking van de ISD-maatregel, zoals in dit hoofdstuk is beschreven, daadwerkelijk tot een effectieve aanpak heeft geleid is een vraag die in de volgende hoofdstukken zal worden behandeld. In de volgende hoofdstukken zal dan ook nader worden ingegaan op de effectiviteit van de ISD-maatregel.

Hoofdstuk 3. De effectiviteit van de ISD-maatregel

In het vorige hoofdstuk is de werking van de ISD-maatregel behandeld. Zo is er o.a. ingegaan hoe de aanpak van stelselmatige daders verloopt, welke instanties hierbij betrokken zijn, wat men met de ISD-maatregel wil bereiken. In dit hoofdstuk zal worden ingegaan of de ISD-maatregel een effectief middel is om stelselmatige daders aan te pakken. Dit hoofdstuk zal paragrafen bevatten waar zal worden ingegaan op de effectiviteit van de ISD-maatregel. Zo zal onder andere worden behandeld of er een effectieve samenwerking bestaat tussen de betrokken instanties, of er door de ISD-maatregel vermindering van criminaliteit is onder stelselmatige daders en zal worden ingegaan op wat de voordelen dan wel nadelen zijn van een ISD-maatregel. Aan de hand van deze paragrafen zal er worden getracht om een antwoord te geven op de vraag of de ISD-maatregel effectief is in de aanpak van stelselmatige daders.

3.1. Heeft de totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een effectieve samenwerking tussen de betrokken instanties?

De instanties die betrokken zijn bij de werking van de ISD-maatregel dienen zo nauw mogelijk met elkaar samen te werken om zo tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders te komen. In het voorgaande hoofdstuk is uitgebreid behandeld welke instanties betrokken zijn bij de ISD-maatregel. In deze paragraaf zal worden behandeld of er in de praktijk een effectieve samenwerking bestaat tussen de betrokken in instanties in de aanpak van stelselmatige daders.

3.1.1. De voorfase van de ISD-maatregel.

Een belangrijk onderdeel in de aanpak van stelselmatige daders in de voorfase is het *lokaal casusoverleg*. In het *lokaal casusoverleg* worden tussen de betrokken instanties (OM, politie, reclassering, DJI en gemeenten) afspraken gemaakt en uitvoeringsaspecten op elkaar afgestemd.[38] Men probeert zo om tot een effectieve aanpak te komen van stelselmatige daders en zeer actieve veelplegers.

Uit het vorige hoofdstuk is komen vast te staan dat het OM de regie heeft bij het *lokaal casusoverleg*. Zij werkt hier samen met de politie, de reclassering, DJI en de gemeente. In het lokaal casusoverleg wordt een besluit genomen over welke zeer actieve veelplegers het eerst

[38] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 49

moeten worden aangepakt. Om te weten wie een zeer actieve veelpleger is die een potentiële kandidaat voor de is ISD is, hanteert de politie een registratiesysteem (HKS) waaruit de criminele loopbaan van de potentiële ISD'er naar voren komt. Aan de hand van dit registratiesysteem wordt er een lijst gemaakt van potentiële ISD'ers. De politie en het OM werken hier intensief samen in de aanpak van stelselmatige daders. Uit onderzoek van *de Inspectie voor de Sanctietoepassing* is gebleken dat de samenwerking tussen OM en de politie goed is in de aanpak van stelselmatige daders.[39]

In het *lokaal casusoverleg* vindt samenwerking tussen het OM en de reclassering plaats. In deze voorfase van het ISD-traject stellen zij een gezamenlijke aanpak van stelselmatige daders vast.[40] Deze samenwerking verloopt niet altijd even goed. Dit heeft te maken met de visie die beide instanties hanteren. Waar de reclassering haar visie heeft liggen bij het hulpaanbod van de stelselmatige dader, heeft het OM haar visie liggen bij de overlastbestrijding van de stelselmatige dader. Hierdoor is er bij beide instanties meestal een andere denkwijze. Zo wil het OM vaak dat er snel een ISD-maatregel wordt gevorderd in tegenstelling tot de reclassering, die vaak nog wel andere alternatieven wil proberen.[41]

Wanneer een potentiële ISD'er in voorarrest zit wordt er door de reclassering binnen zestig dagen een voorlichtingsrapportage gemaakt. Deze voorlichtingsrapportage geldt als een advies voor de rechter. De voorlichtingsrapportage die de reclassering maakt is gebaseerd op het RISc instrument. De RISc wordt alleen afgenomen wanneer door de stelselmatige dader medewerking wordt verleend. Uit onderzoek is gebleken dat er soms niet tijdig een voorlichtingsrapportage aan de rechter beschikbaar kan worden gesteld. Dit heeft vaak te maken met het tijdrovende karakter van het RISc instrument.[42]

Een andere reden waarom de reclassering niet tijdig een voorlichtingsrapportage aan de rechter kan voorleggen is het niet meewerken van de stelselmatige dader. Wanneer de

---

[39] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 52

[40] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 50

[41] Marjoelein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 50

[42] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 53

stelselmatige dader niet wil meewerken aan een voorlichtingsrapportage is er geen achtergrondinformatie. Zonder achtergrondinformatie van de stelselmatige dader kan er geen ISD-maatregel worden gevorderd.[43] Dit hoeft echter niet te betekenen dat de rechter geen ISD-maatregel kan opleggen. Ook zonder advies kan de rechter een ISD-maatregel opleggen, artikel 38m lid 5 Sr. Uit rechtspraak van de Hoge Raad is ook gebleken dat het ontbreken van de RISc rapportage niet in de weg staat aan het opleggen van een ISD-maatregel.[44]

Op grond van artikel 18a Pbw wordt er voor de gedetineerde in een inrichting voor stelselmatige daders een verblijfsplan opgesteld. Het verblijfsplan dient binnen een maand na binnenkomst van de stelselmatige dader beschikbaar te zijn. Het verblijfsplan wordt opgesteld door de directeur van de inrichting in overleg met externe partijen, zoals de reclassering.

In de praktijk blijkt dat de samenwerking tussen de partijen die betrokken zijn bij het opstellen van een verblijfsplan en/of re-integratieplan niet altijd optimaal is. Zo blijkt uit het *Inspectierapport van de Inspectie voor de Sanctietoepassing*[45] dat in een aantal inrichtingen de reclassering niet of nauwelijks wordt betrokken bij het opstellen van een verblijfsplan.[46] De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* denkt dat dit probleem zal kunnen worden opgelost door het nieuwe samenwerkingsmodel gevangeniswezen-reclassering. Dit model maakt dat deel uit van het beleidsprogramma Terugdringen Recidive. In dit samenwerkingsmodel zullen de trajectbegeleiders van het gevangeniswezen samen met de reclassering een re-integratieplan opstellen.[47]

Een ander probleem inzake de verblijfsplannen is het feit dat deze vaak niet tijdig binnen de wettelijke termijn van een maand gereed zijn.[48] De oorzaak hiervan is gelegen in de personele capaciteit en praktische bezwaren, zoals het aanleveren van relevante zorginformatie aan de

---

[43] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 52

[44] Zie HR 13 maart 2007, *LJN* AZ4109

[45] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008

[46] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 26

[47] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 26

[48] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 66

penitentiaire inrichting.[49] Dit leidt vaak tot grote frustratie van de gedetineerden, aldus de *Inspectie voor de Sanctietoepassing*.[50] Een oplossing om de lange duur van het opstellen van een verblijfsplan tegen te gaan, zou kunnen zijn door middel van nader landelijk beleid de discrepantie tussen het wettelijk voorschrift en de uitvoeringspraktijk te verkleinen.[51] Met andere woorden; er zal alles op alles moeten worden gezet om zo snel mogelijk een verblijfsplan op te stellen om zo demotivatie bij ISD'ers te voorkomen.

3.1.2. De intramurale fase

De intramurale fase is de eerste fase van de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel. Deze fase vindt plaats in een inrichting voor stelselmatige daders.

De ISD-locaties hebben een gedifferentieerde regimeopzet voor de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel. Dat wil zeggen dat er voor iedere ISD'er een speciale afdeling is. Wanneer een ISD'er wil meewerken aan een re-integratietraject, wordt hij vaak geplaatst op een andere afdeling dan een ISD'er die weigert mee te werken. Ook wanneer er sprake is van ernstige psychische problemen bij de ISD'er kan hij op een bijzondere zorgafdeling worden geplaatst.

Het ISD-regime bestaat uit een regime van algehele gemeenschap en beperkte gemeenschap. In de praktijk komen beide varianten voor. In de praktijk verschilt de regimesopzet tussen de ISD-locaties sterk, zo blijkt onder andere dat in de meeste inrichtingen afdelingen zijn met een re-integratietraject uitsluitend bestemd voor ISD'ers maar op sommige afdelingen verblijven ook reguliere gedetineerden. Ook blijkt dat er tussen ISD-locaties met een regime van beperkte gemeenschap groter verschillen bestaan in de lengte van het dagprogramma. Vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid is dat onwenselijk en is het dan ook noodzakelijk dat er een centrale bandbreedte wordt gedefinieerd voor de ISD-regimes.[52]

In de intramurale fase worden gedraginterventies uit het verblijfsplan uitgevoerd door de reclassering. De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* is tot het oordeel gekomen dat in een aantal inrichtingen de uitvoering vaak achter bleef bij de planning. Er is zelfs komen vast te staan dat

---

[49] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 66

[50] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 28

[51] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 29

[52] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 33

slechts een beperkt gedeelte van de geplande interventies uitgevoerd wordt. De oorzaken hiervan liggen onder andere aan een tekort van trainers van de reclassering en het wachten tot er voldoende deelnemers zijn om een trainingsgroep samen te stellen. Ook is vast komen te staan dat er onvoldoende mogelijkheden zijn om de tijdens de training geleerde sociale en cognitieve vaardigheden te oefenen in de praktijk met coaching van inrichtingswerkers. Tenslotte is komen vast te staan dat aanbod van gecertificeerde gedragsinterventies niet voor iedere ISD'er toereikend is. Vooral voor de ISD'ers met een verstandelijke beperking en/of psychische beperking is het moeilijk om een geschikte training te vinden. De oplossingen die de *Inspectie voor de Sanctietoepassing* voor deze problemen geeft zijn; voor wat betreft de realisatie van de in het verblijfsplan opgenomen gedragsinterventies moet er samen met de regionale coördinatiebureaus Terugdringen Recidive en de lokale reclasseringsinstellingen oplossingen worden gevonden. Voor wat betreft het in de praktijk uitvoeren van de geleerde sociale en cognitieve vaardigheden is het van belang dat er een integrale methodische aanpak komt. Voor wat betreft de ISD'ers die door een verstandelijke beperking en/of een psychische beperking niet kunnen deelnemen aan de reguliere gedragsinterventies is het van belang dat daar een speciale methodische aanpak voor wordt ontwikkeld.[53]

In de intramurale fase worden de ISD'ers begeleid door trajectbegeleiders. Zij begeleiden de ISD'er tijdens de duur van hun verblijf in de inrichting. Ook houden zij toezicht op de naleving van gemaakte afspraken en op het voldoen aan de voorwaarden voor deelneming aan het programma, artikel 44k PM. In de praktijk blijkt echter dat de begeleiding nogal eens tekort schiet. Zo is komen vast te staan dat het contact tussen de begeleiders en de ISD'ers gering is en dat de begeleiders de gesprekken niet structureel inplannen.[54] Volgens de landelijk voorgeschreven richtlijn moeten trajectbegeleiders de ISD'ers wekelijks spreken. De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* geeft dan ook het advies om de nodige personele voorzieningen te treffen zodat de trajectbegeleiders de ISD'ers wekelijks kunnen spreken en ervoor zorg te dragen dat de gesprekken structureel worden ingepland.[55]

In de intramurale fase verblijven de ISD'ers in een strikt gesloten setting, dit in tegenstelling tot de SOV-maatregel, waarbij aan de extramurale fase eerst nog een half-open fase vooraf ging. De

[53] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p.35-36

[54] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 36

[55] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 37

SOV'ers namen in de half-open fase deel aan activiteiten buiten de inrichting en keerden 's avonds weer terug in de inrichting. De strikt gesloten setting van het ISD-traject wordt ook gezien als een oorzaak van het grote aantal mislukkingen van extramurale trajecten. De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* heeft geconcludeerd dat deze half-open fase in het ISD-traject wordt gemist door de betrokken partijen en beveelt de DJI aan om de invoering van de half-open fase te heroverwegen.[56]

Wanneer een ISD'er, waarvan bekend is dat hij drugs gebruikt of gebruikte, eenmaal in de intramurale fase verblijft wordt hij ook onderworpen aan urinecontroles. Deze urinecontroles worden minimaal 3 keer per week gehouden. In de praktijk is gebleken dat in de meeste ISD-locaties minder vaak wordt gecontroleerd dan landelijk is voorgeschreven. De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* stelt dan ook voor om de landelijke ISD-richtlijnen te heroverwegen en te herbevestigen voor wat betreft het drugsontmoedigingsbeleid.[57]

3.1.3. De extramurale fase en de nazorg

De laatste fase van het ISD-traject is de extramurale fase. De extramurale fase vindt plaats buiten de inrichting. Deze fase kan plaatsvinden in een GGz-instelling, in een woning onder begeleiding of in een zelfstandige woning in combinatie met een afgesproken dagbesteding. Het toezicht van de ISD'er in de laatste fase wordt uitgevoerd door de reclassering.

Het plaatsen van ISD'ers uit de laatste fase in een zorginstelling verloopt moeizaam. De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* concludeert dat de oorzaken zijn gelegen in het feit dat de opvangcapaciteit van de zorginstellingen beperkt is en er lange wachtlijsten ontstaan, dat niet alle zorginstellingen zijn ingesteld op opvang van ISD'ers die zowel gedrags- als een verslavingsprobleem hebben al dan niet in combinatie met psychiatrische problemen, de intakeprocedure van zorginstellingen meestal erg complex en daardoor tijdrovend is. De gevolgen hiervan zijn dat ISD'ers langer in de penitentiaire inrichting moeten verblijven of dat ze worden geplaatst in een instelling die juist niet geschikt is.[58] De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* adviseert de *staatsecretaris van Veiligheid en Justitie* dan ook om voor het

[56] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 40

[57] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 41

[58] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 42 en p. 43

plaatsingsprobleem blijvend aandacht te vragen bij de verantwoordelijke partijen en de behoefte aan verschillende zorgplaatsen nader in kaart te brengen.[59]

Het toezicht op ISD'ers in de extramurale fase wordt uitgevoerd door de reclassering. Ook heeft de reclassering een coördinerende taak die bestaat uit het maken van afspraken met de extramurale instelling en het rapporteren.[60] Het blijkt vaak lastig voor de reclassering om het plan van aanpak goed te realiseren. Dit heeft te maken met het feit er veel mensen van verschillende instellingen zijn betrokken bij de uitvoering.[61] Ook behoort de reclassering de ISD'er in de extramurale fase wekelijks te bezoeken. In de praktijk blijkt dat niet altijd het geval te zijn, vanwege het ontbreken van tijd. Het toezicht is verdeeld in intensief toezicht, gemiddeld toezicht en laag toezicht. Het toezicht in een kliniek blijkt in de praktijk laag te zijn en tijdens begeleid wonen intensief, maar het toezicht uitoefenen op ISD'ers die zelfstandig wonen blijkt vaak het lastigst.[62]

De reclassering behoort in de extramurale fase maandelijks aan de directeur van de ISD-inrichting te rapporteren over de voortgang van de ISD'er. Het oordeel van de *Inspectie voor de Sanctietoepassing* is dat dit niet in alle ISD-regio's gebeurt. De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* doet dan ook de aanbeveling dat er nadere richtlijnen moet worden ontwikkeld voor de invulling van het toezicht op de ISD'er in de extramurale fase.[63]

De GGz-instellingen verzorgen in de extramurale fase de begeleiding van de ISD'ers. De GGz-instellingen werken daarbij samen met de reclassering. Zo zal de reclassering afspraken maken met een GGz-instelling over het behandelplan, de wijze van behandelen van de ISD'er en wanneer de GGz-instelling met de reclassering moet bellen. De samenwerking verloopt niet altijd

---

[59] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 45

[60] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 79

[61] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 79

[62] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 79

[63] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 45 en p. 46

vlekkeloos, omdat sommige GG z-instellingen soms nogal moeite hebben om aan de reclassering te melden dat ze een ISD'er uit het programma willen zetten.[64]

Heeft de ISD'er de extramurale fase goed doorstaan dan zal hij terecht komen in het nazorgtraject. In het nazorgtraject worden door de gemeente nazorgvoorzieningen beschikbaar gesteld. In de praktijk blijkt dat deze doelstelling soms wel en soms helemaal niet wordt bereikt. Dit heeft vooral te maken met het feit dat maar een beperkt aantal gemeenten deze inspanning levert.[65]

Aan de penitentiaire inrichting waar de ISD'er verblijft zijn medewerkers maatschappelijke dienstverlening (mmd'ers) verbonden. Zij hebben de taak om voor alle gedetineerden de vier basisvoorwaarden te regelen die nodig zijn voor een goede re-integratie in de samenleving namelijk: identiteitspapieren, onderdak, inkomen en eventueel zorg.[66] De mmd'ers werken hier samen met de gemeente waaruit de ISD'er afkomstig is. De *Inspectie voor de Sanctietoepassing* heeft geconcludeerd dat de mmd'ers vaak niet betrokken zijn of beperkt betrokken bij de voorbereiding van de nazorg voor ISD'er met een re-integratietraject. De stappen die doorgaans noodzakelijk zijn voor de voorbereiding van nazorg worden in het verlengde van de extramurale fase genomen door de trajectbegeleiders. De trajectbegeleiders werken dan samen met gemeentelijke instellingen en zorginstellingen.[67] Volgens de *Inspectie voor de Sanctietoepassing* is de keuze om in de meeste gevallen in de voorbereiding van het nazorgtraject te kiezen voor trajectbegeleiders en niet voor mmd'ers een organisatorische keuze die bij de inrichtingen zelf ligt.[68]

---

[64] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 80

[65] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 81

[66] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 47

[67] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 47

[68] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 48

3.2. Heeft totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot afname van criminaliteit onder stelselmatige daders?

De stelselmatige dader staat bekend om de grote hoeveelheid delicten die hij pleegt. Dit zijn voornamelijk vermogensdelicten, zoals diefstal al dan niet door middel van braak.[69] De stelselmatige dader is voornamelijk (drugs)verslaafd en pleegt vermogensdelicten om zo zijn (drugs)verslaving te bekostigen.

Met de totstandkoming van de ISD-maatregel moest er een maatregel komen die doelgericht de aanpak van stelselmatige daders bevorderde. De maatregel is, zoals eerder aangeven in deze scriptie, in oktober 2004 in werking getreden. Het doel van de maatregel is maatschappijbeveiliging en recidive verminderen onder stelselmatige daders. De vraag van deze paragraaf is of de ISD-maatregel heeft bijgedragen aan een afname van criminaliteit onder stelselmatige daders?

Aan de ISD-maatregel zijn effecten verbonden die invloed kunnen hebben op de maatschappelijke veiligheid. Deze effecten zijn: het insluitingseffect, het afschrikkingseffect, en het effect op recidive. Het insluitingseffect houdt in dat opsluiting van stelselmatige daders moet leiden tot verlaging van recidive na vrijlating en afname van criminaliteit gedurende de periode van opsluiting. Met het afschrikkingseffect wordt bedoeld dat de ISD-maatregel een afschrikkend effect heeft op personen waaraan de maatregel nog niet is opgelegd maar deze personen wel in aanmerking komen voor een ISD-maatregel. Ten slotte wordt met het effect op recidive bedoeld of de ISD-maatregel een positief effect heeft op recidive van de stelselmatige dader.[70]

Bij het insluitingseffect is gebleken dat er geen totaal positief effect kan worden verwacht, aangezien er rekening moet worden gehouden met het feit dat er tijdens de extramurale fase 20

---

[69] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 42

[70] B.A. Vollaard, Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden*, Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010, p. 37 t/m p. 39

tot 25 % van de ISD'ers nog delicten pleegt.[71] Maar op basis van delictshistorie blijkt wel dat door het insluitingseffect honderd tot twee honderd delicten per jaar worden voorkomen.[72]

Het afschrikkingseffect van de ISD-maatregel kan betekenen dat veel veelplegers, voor wie een ISD-maatregel dreigt, de maatregel proberen te ontlopen door minder delicten te plegen en zo de pakkans proberen te verkleinen. Hierdoor kan het vooruitzicht van een ISD-maatregel een remmende werking hebben.[73]

Voor wat betreft het effect op recidive kan de ISD-maatregel een positief effect hebben op de ISD'er. Na een ISD-maatregel kan de mate van recidive na vrijlating worden verminderd. Er is dan sprake van dat de uitgestroomde ISD'er minder delicten pleegt dan voorheen. Het effect op recidive is echter wel beperkt, omdat 75 % van de vrijgelatenen binnen een jaar weer delicten pleegt.[74] De ervaring leert dat een veelpleger c.q. stelselmatige dader de eerste maanden nog wel de positieve effecten ervaart van de maatregel maar hoe langer hij op vrije voeten is, hoe groter de kans wordt dat hij terugvalt in de criminaliteit.[75]

B.A. Vollaard heeft een onderzoek uitgevoerd naar het effect van langdurige opsluiting van veelplegers en wat dat voor effect heeft op de maatschappelijke veiligheid.[76] Uit het onderzoek van Vollaard is gebleken dat de ISD-maatregel een positief effect heeft op de afname van criminaliteit door stelselmatige daders. Dankzij de ISD-aanpak en het 'insluitingseffect'

---

[71] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 38

[72] B.A. Vollaard, B.A., Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden*, Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010, p. 38

[73] B.A. Vollaard, Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden*, Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010, p. 39

[74] De uitkomst van 75 procent is op grond van de effectevaluatie van de SOV-maatregel, M.W.J. Koeter en M. Bakker, *Effectevaluatie Strafrechtelijke Opvang Verslaafden(SOV)*. WODC, Onderzoek en Beleid No.269, Den Haag 2007, p .86

[75] B.A. Vollaard, Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden*, Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010, p. 41

[76] B.A. Vollaard, Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden*, Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010

blijkt dat het aantal auto en woninginbraken 30 % [77] lager ligt dan voor de inwerkingtreding van de ISD-maatregel.[78] Tollenaar heeft in zijn factsheet 'monitor veelplegers 2010'ook vastgesteld dat het aantal zeer actieve veelplegers, waaronder ook stelselmatige daders behoren, in de periode 2003-2007 met 7.1 % is gedaald.[79]

Uit het onderzoek van Vollaard blijkt ook dat door de totstandkoming van de ISD-maatregel het aantal door de politie geregistreerde zeer actieve veelplegers van 25 jaar en ouder gedaald is en ligt het aantal geregistreerde veelplegers nu een kwart lager dan voor de inwerkingtreding van de ISD-maatregel.[80]

Het onderzoek van Vollaard stelt tevens vast dat vanuit maatschappelijk oogpunt het opleggen van een ISD-maatregel erg kosteneffectief is. De baten van een lager aantal auto- en woninginbraken gedurende opsluiting zijn twee keer zo hoog als de extra kosten van langere insluiting en intensieve behandeling.

Uit het onderzoek dat Vollaard heeft uitgevoerd blijkt dat door de totstandkoming van de ISD-maatregel de criminaliteit onder stelselmatige daders is afgenomen en dat dit met name te maken heeft met het 'insluitingseffect'. Vollaard baseert zijn vaststellingen op grond van zijn onderzoek waarbij hij een zogenoemd 'natuurlijk experiment' heeft uitgevoerd. Bij dit 'natuurlijk experiment' wordt de ISD-maatregel geëvalueerd tussen twaalf stedelijke gebieden en wordt er getoetst of een relatief sterke stijging van het aantal personen in ISD samengaat met een daling van de criminaliteit.

---

[77] Vollaard komt tot zijn procentuele uitkomst op basis van onderzoek van dertig steden waar de ISD-maatregel kan worden opgelegd. Zijn uitkomst is op basis van woninginbraak en auto-inbraak gedaan, aangezien dit typische veelplegers delicten zijn.

[78] B.A. Vollaard, Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden,* Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010, p. 85

[79] N. Tollenaar en A.M. van der Laan, Factsheet 2010-1, *Monitor veelplegers 2010,* Ministerie van Justitie, WODC,p. 3

[80] B.A.Vollaard, Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experiment in twaalf stedelijke gebieden,* Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010, p. 85

3.3. Wat zijn de voordelen dan wel nadelen van een ISD-maatregel?

Een groot kritiekpunt van de ISD-maatregel is dat deze maatregel te haastig is ingevoerd. Zo heeft men niet de evaluatie van de SOV-maatregel afgewacht en hebben de inrichtingen niet of nauwelijks tijd gehad om de maatregel te integreren in het bedrijfsproces. Dit heeft er toe geleid dat de uitgangspunten en de doelstellingen van de ISD-maatregel bij het uitvoerende personeel en bij de externe partners niet altijd duidelijk waren.[81] Afgezien van dit kritische punt zijn er ook voordelen die de ISD-maatregel met zich mee heeft gebracht. Er zijn evenwel ook nadelen die de ISD-maatregel met zich mee heeft gebracht. Meestal zijn deze voordelen dan wel nadelen ten opzichte van de eerdere SOV-maatregel. In deze paragraaf zal worden ingegaan wat de voordelen dan wel nadelen zijn aan het opleggen van een ISD-maatregel.

De ISD-maatregel heeft een groter bereik dan de SOV-maatregel. Waar de SOV-maatregel alleen was bedoeld voor de verslaafde veelpleger is de ISD-maatregel ook bedoelt voor de niet verslaafde veelpleger en veelplegers met een psychische stoornis. Het groter bereik van de ISD-maatregel kan worden gezien als een voordeel in de aanpak van stelselmatige daders.

Wanneer aan de verdachte een ISD-maatregel wordt opgelegd is er een flexibel programma aanbod van gedragbeïnvloedende interventies die zijn gericht op het wegnemen van criminogene factoren.[82] Dit kan worden gezien als een groot voordeel van de ISD-maatregel. De SOV-maatregel beschikte niet over een flexibel programma aanbod. Het programma van de SOV-maatregel bestond voornamelijk uit het behandelen van de verslavingsproblematiek van de stelselmatige dader.

In tegenstelling tot de SOV-maatregel kan de ISD-maatregel in alle arrondissementen worden opgelegd.[83] Dit kan als een groot voordeel worden gezien in de aanpak van stelselmatige

---

[81] *De Inrichting voor Stelselmatige Daders. De ISD-maatregel in theorie en praktijk*, (advies van 4 april 2007, Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming), Den Haag: 2007, p. 17

[82] M.W.J. Koeter en M. Bakker, *Effectevaluatie Strafrechtelijke Opvang Verslaafden(SOV)*. WODC, Onderzoek en Beleid No.269, Den Haag 2007, p. 11

[83] M.W.J. Koeter en M. Bakker, *Effectevaluatie Strafrechtelijke Opvang Verslaafden(SOV)*. WODC, Onderzoek en Beleid No.269, Den Haag 2007, p. 3

daders. De SOV-maatregel werd voorheen slechts uitgevoerd in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en in zes middelgrote steden in het zuidoosten van Nederland.[84]

De ISD-maatregel kan ook voorwaardelijk worden opgelegd maar in de rechtspraak is nog geen eenduidig antwoord gegeven op de vraag of een voorwaardelijke ISD-maatregel kan worden gecombineerd met een gevangenisstraf[85], dit kan als een nadeel worden gezien nu dit de rechtszekerheid ondermijnt. De Hoge Raad heeft echter wel bepaald dat een onvoorwaardelijke ISD niet kan worden gecombineerd met een gevangenisstraf.[86]

Een nadeel aan een ISD-maatregel blijkt dat het lastig is om de ISD-maatregel ten uitvoer te leggen als de voorwaarde, het niet begaan van strafbare feiten, wordt overtreden. Het is dan namelijk de vraag of aan de voorwaarden om tot een ISD-maatregel over te gaan nog wel kan worden voldaan op het moment dat iemand weer een strafbaar feit pleegt.[87] Met moet hier denken aan het voorbeeld van een ISD'er die aan het einde van zijn driejarige proeftijd de voorwaarden overtreedt en zo niet zal voldoen aan het criterium drie veroordelingen in de afgelopen vijf jaar, waardoor de tenuitvoerlegging niet door de rechter zal worden toegewezen.

Een voordeel aan de oplegging van een voorwaardelijke ISD-maatregel kan zijn dat het als laatste waarschuwing wordt gepresenteerd aan de verdachte of dat er nog een alternatief aanwezig is, zoals het vrijwillig laten behandelen van de verdachte.[88]

De ISD-maatregel kent in tegenstelling tot de SOV-maatregel maar twee fasen, namelijk de intramurale fase en extramurale fase. De SOV-maatregel kende drie fasen, namelijk de gesloten fase, de half-open fase en de open fase. De SOV'ers doorliepen de fase in een geleidelijke overgang van gesloten naar een wat meer open setting. In het ISD-traject is er geen geleidelijke overgangsfase van een gesloten setting naar een wat meer open setting. De overgang van gesloten naar open is zeer abrupt. Dit kan een nadeel zijn omdat de stap van gesloten naar

---

[84] M.W.J. Koeter en M. Bakker, *Effectevaluatie Strafrechtelijke Opvang Verslaafden(SOV)*. WODC, Onderzoek en Beleid No.269, Den Haag 2007, p. 2

[85] Zie hiervoor Rb Breda 23 juni 2009, *LJN* BI9228 en Rb. Roermond 4 augustus 2009, *LJN* BJ4521

[86] HR 21 maart 2006, *NJ*2006, 223

[87] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 57

[88] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 58

open als te groot kan worden ervaren. Dit blijkt ook wel uit het feit dat er in de extramurale fase veel ISD'ers weer in de fout gaan.[89]

Voor mensen met een verstandelijke beperking blijkt dat aan het opleggen van een ISD-maatregel nadelen zitten. Vanwege hun beperkte vermogens zijn zij niet geschikt voor gedragsinterventies en hebben zij zorg nodig. Vaak is er voor deze groep geen plaats in voorziening voor verstandelijke gehandicapten omdat zij te verslaafd zijn. Er zijn weinig mogelijkheden voor deze groep waardoor er minder inspanningen worden verricht en dit zal vaak leiden tot nauwelijks positief resultaat.[90]

Een ander nadeel aan het opleggen van een ISD-maatregel is dat het nazorgtraject te vrijblijvend is. Er ontbreekt namelijk een justitiële titel in deze fase, waardoor veel ISD'ers terugvallen in het plegen van delicten.[91]

Weer een ander nadeel aan het opleggen van een ISD-maatregel is dat de voorlopige hechtenis niet wordt afgetrokken van de duur van de ISD-maatregel. Dit is dan ook niet verplicht.[92] Voor de ISD'er betekent dit dat hij maanden in voorlopige hechtenis heeft gezeten voordat de maatregel in werking treedt. Wanneer er hoger beroep in wordt gesteld zit de ISD'er nog langer in voorlopige hechtenis.

Tenslotte blijkt dat aan het opleggen van een ISD-maatregel het nadeel kleeft, namelijk wanneer een ISD'er niet gemotiveerd is om aan het behandelingsprogramma deel te nemen hij in een basisregime wordt geplaatst.[93] Het basisregime kan worden gezien als een normaal gevangenisregime. Het basisregime wordt dan ook wel 'kale detentie' genoemd, vanwege het sobere regime.

Er zijn dus voordelen en nadelen aan het opleggen van een ISD-maatregel. Dit betekent echter niet dat de ISD-maatregel geen effectief middel (in de zin dat de ISD-maatregel door de

---

[89] Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p. 40

[90] Marjoelein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 72

[91] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 82

[92] Zie HR 6 maart 2007, *LJN* AZ7777

[93] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 69

aanpak effect sorteert, namelijk in dit geval maatschappijbeveiliging en recidivevermindering onder stelselmatige daders) is voor de aanpak van stelselmatige daders. Vergeleken met de SOV-maatregel heeft de ISD-maatregel een veel groter bereik van stelselmatige daders en is het behandelingsaanbod ook veel groter bij de ISD-maatregel. Hierdoor kan de ISD-maatregel worden gezien als een effectief middel in de aanpak van stelselmatige daders.

3.4. Conclusie

In dit hoofdstuk is de effectiviteit van de ISD-maatregel behandeld. Er is gekeken naar de samenwerking tussen de betrokken instanties in de verschillende fases van het ISD-traject. Geconcludeerd kan worden dat die samenwerking tussen de betrokken instanties niet overal vlekkeloos verloopt. Naar mijn mening zal die samenwerking tussen de betrokken instanties in de toekomst beter verlopen, doordat de *Inspectie van de Sanctietoepassing* een helder en duidelijk rapport heeft geschreven met aanbevelingen.

Ook blijkt dat door de totstandkoming van de ISD-maatregel sprake is van een afname van criminaliteit van stelselmatige daders. Met name het aantal woninginbraken en auto-inbraken is gedaald. Dit blijk uit het onderzoek van Vollaard, waaruit blijkt dat de ISD-maatregel gezorgd heeft voor een afname van criminaliteit onder stelselmatige daders. Dit is dan voornamelijk te danken aan het ‘insluitingseffect’. Uit dit onderzoek blijkt dan ook dat de ISD-maatregel een effectief middel is in de aanpak van stelselmatige daders.

Ten slotte zijn er voordelen en nadelen aan het opleggen van de ISD-maatregel verbonden. Eén van de grote voordelen aan de ISD-maatregel is dat het een groter bereik heeft van stelselmatige daders dan de SOV-maatregel. Verslaafden, niet verslaafden en personen met psychische problematiek, allemaal kunnen zij in aanmerking komen voor een ISD-maatregel. Als zij maar voldoen aan de voorwaarden die gelden voor oplegging van een ISD-maatregel. Ook het grote zorgaanbod bij de ISD-maatregel kan worden gezien als een groot voordeel.

Ondanks dat er ook nadelen aan een ISD-maatregel zitten, dit geldt met name voor de ISD’ers met een verstandelijke beperking en/of psychische beperking, kan niet worden gezegd dat de maatregel niet effectief is in de aanpak van stelselmatige daders. De conclusie voor dit hoofdstuk luidt dan ook dat de ISD-maatregel als een redelijk effectief middel kan worden beschouwd in de aanpak van stelselmatige daders. Redelijk, omdat de samenwerking tussen de

betrokken instanties beter kan en de behandeling en zorg van verdachten , die hebben te kampen een verstandelijke beperking en/of psychische problematiek, beter kan.

Hoofdstuk 4. Hoe worden de aspecten van de ISD-maatregel beoordeelt in de rechtspraak?

In hoofdstuk 3 is de effectiviteit van de ISD-maatregel aan de orde gekomen. Daaruit is gebleken dat de ISD-maatregel een redelijk effectief middel is in de aanpak van stelselmatige daders. Desalniettemin kan de vraag worden gesteld hoe de aspecten van de ISD-maatregel in de rechtspraak worden beoordeeld? Met de aspecten van de maatregel worden onder andere bedoeld de voorwaardelijke ISD-maatregel, de tussentijdse toetsing en de instemming en behandelmotivatie van de stelselmatige dader.

In dit hoofdstuk worden onder andere vragen gesteld over hoe de rechterlijke macht tegen de totstandkoming van de ISD-maatregel aankijkt en hoe zij de vordering van het OM beoordeelt. Verder komen vragen aan bod over hoe de rechterlijke macht de aspecten van de maatregel toetst en of die aspecten hebben geleid tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders? Met behulp van onder andere jurisprudentie en literatuurstudie zullen de antwoorden op de vragen in dit hoofdstuk worden gevonden.

4.1. Hoe kijkt de rechterlijke macht aan tegen de totstandkoming van de ISD-maatregel en hoe beoordeelt zij de vordering van het OM?

Bij de totstandkoming van de ISD-maatregel was de rechterlijke macht huiverig voor de ISD-maatregel. Zij vond de maatregel in eerste instantie meer als een punitieve sanctie die vooral bestond uit ‘opsluiten’. Dit kon volgens de rechterlijke macht niet de bedoeling zijn van de maatregel. De rechterlijke macht was aanvankelijk in het eerste bestaansjaar van de ISD-maatregel dan ook redelijk kritisch en terughoudend met het opleggen van een ISD-maatregel.[94] Maar door goede voorlichting aan het OM is de maatregel alom geaccepteerd door de rechterlijke macht.[95]

De belangrijkste doelen van de ISD-maatregel zijn maatschappijbeveiliging en recidivevermindering. Door stelselmatige daders voor een lange periode vast te zetten wordt de

[94] S.Struijk, ‘Het eerste bestaansjaar van de ISD-maatregel bekeken: een gretig gebruik door de rechterlijke macht of een zekere terughoudendheid?, *DD* 2005, 67, p.951-952.

[95] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 55

maatschappelijke veiligheid vergroot, doordat zij nu geen delicten meer kunnen plegen. Tegelijkertijd biedt de maatregel de stelselmatige dader een gericht programma aan om in de penitentiaire inrichting te werken aan recidivevermindering. Hoewel rechters het beveiligingsdoel van de maatregel vooropstellen vindt een aantal rechters behandeling in het kader van gedragsbeïnvloeding het belangrijkste doel van de ISD-maatregel.[96] Veel rechters zien na een jaar dat de behandeling in het kader van gedragsbeïnvloeding een positieve uitwerking heeft op de stelselmatige dader.[97] Dat een stelselmatige dader dan twee jaar van de straat is zien de rechters meer als neveneffect van de ISD-maatregel.[98]

De ISD-maatregel wordt door de rechterlijke macht gezien als een *ultimum remedium*.[99] Wanneer een rechter wil overgaan tot oplegging van een ISD-maatregel moet eerst worden bekeken of er nog alternatieven zijn voor een ISD-maatregel. Zijn deze alternatieven al aan de orde gekomen en bieden deze geen uitkomst meer dan zal de rechter kunnen overgaan tot oplegging van een ISD-maatregel. Wanneer een ISD-maatregel wordt gevorderd door het OM is een rechter niet verplicht hier gehoor aan te geven. Als de verdediging dus goede alternatieven kan bepleiten bestaat er een goede kans dat de eis van het OM niet zal worden gehonoreerd of dat er een voorwaardelijke ISD-maatregel zal worden opgelegd. Voor veel rechters is het dan ook van belang af te wegen of de ISD-maatregel echt noodzakelijk is.[100]. Voor de rechter is belangenafweging dan ook een belangrijk punt om te beslissen of de ISD-maatregel moet worden opgelegd.

Naast het bestaan van alternatieven bestaan er ook andere redenen voor de rechter om een vordering af te wijzen. Zo kan het zijn dat een verdachte niet op de lijst van zeer actieve

---

[96] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 55

[97] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 55

[98] Katinka D. Lünneman, 'Met de blik van de rechter. Juridische overwegingen aangaande de ISD-maatregel', *Justitiële verkenningen* 2009-2, p. 107

[99] Katinka D. Lünneman, 'Met de blik van de rechter. Juridische overwegingen aangaande de ISD-maatregel', *Justitiële verkenningen* 2009-2, p. 107

[100] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p56

veelplegers staat. Dit kan dan leiden tot een afwijzing van de vordering van de ISD-maatregel.[101] Voorts blijkt uit de jurisprudentie dat een onvoldoende kwalitatief reclasseringsrapport een reden voor de rechter kan zijn om de vordering af te wijzen.[102] Van een onvoldoende kwalitatief reclasseringsrapport is sprake wanneer relevante achtergrondinformatie ontbreekt van de verdachte, zoals gedragsproblematiek, achtergrondkenmerken en informatie over de levensstijl van verdachte. Een andere reden voor een rechter om de vordering van een ISD-maatregel af te wijzen is het openstaan van onherroepelijke vonnissen.[103] Voorts kan een vordering ook worden afgewezen door de rechter omdat het gepleegde delict geen feit betreft waarop de veelplegerstatus van verdachte is gebaseerd.[104] Er bestaan dus verschillende redenen voor de rechter om een vordering ISD-maatregel af te wijzen.

4.2. De beoordeling van de aspecten van de ISD-maatregel door de rechterlijke macht

In hoofdstuk twee is beschreven hoe de werking van de ISD-maatregel verloopt. In hoofdstuk twee kwamen aan bod de twee modaliteiten van de ISD-maatregel; de voorwaardelijke en de onvoorwaardelijke ISD-maatregel. Ook werd de tussentijdse toetsing in hoofdstuk twee behandeld. In deze paragraaf zullen deze aspecten van de ISD-maatregel wederom aan bod komen maar zal er dieper op in worden gegaan. Zo wordt onderzocht hoe de rechtspraak deze aspecten beoordeelt.

4.2.1. De beoordeling van de voorwaardelijke ISD-maatregel door de rechterlijke macht

De rechter kan na afwijzing van de vordering tot oplegging van de ISD-maatregel besluiten om de verdachte een voorwaardelijke ISD-maatregel op te leggen. Dit kan de rechter doen op grond van artikel 38p Sr.

Zoals reeds in paragraaf 4.1 aan de orde is gekomen baseert de rechter zijn beslissing om al dan niet een voorwaardelijke ISD-maatregel op te leggen op de aanwezigheid van een alternatief of op grond van belangenafweging. Blijkt uit de omstandigheden van het geval en de

---

[101] Marjolein Goderie en Katinka D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008, p. 56

[102] Zie Rb Rotterdam 14 april 2005, *LJN* AT4465

[103] Zie Gerechtshof Den Haag 3 februari 2006, *LJN* AY7430

[104] Zie Rechtbank Dordrecht 28 september 2006, *LJN* AZ0048

houding van verdachte dat een onvoorwaardelijke ISD-maatregel te ingrijpend is dan zal meestal worden gekozen voor de voorwaardelijke modaliteit door de rechter. Zo achtte de rechtbank Roermond: '*Voorts heeft verdachte ter zitting aangevoerd dat zij gemotiveerd is om haar behandeling bij FPP De Horst opnieuw aan te vangen. Ze wil aan zichzelf werken, met name om de bezoekregeling met haar dochter te kunnen behouden. Ook heeft verdachte aangegeven met haar relatie te willen breken, zodat ze niet meer in situaties als de onderhavige terecht zal komen. Met het voorwaardelijk opleggen van de ISD-maatregel beoogt de rechtbank om verdachte nog éénmaal een kans te geven en haar de mogelijkheid te bieden om zelf haar gedrag te wijzigen. De rechtbank overweegt dat de druk van de maatregel verdachte er mede van moet weerhouden wederom de fout in te gaan. De rechtbank benadrukt dat deze kans wat haar betreft de allerlaatste is.*'[105] Hieruit kan worden opgemaakt dat de voorwaardelijke ISD-maatregel kan worden beschouwd als een stok achter de deur en dan met name om veroordeelden toch nog een kans te geven en hun leven op orde te krijgen.

Wanneer een voorwaardelijke ISD-maatregel wordt opgelegd is de veroordeelde altijd aan voorwaarden gebonden. Zo zijn er algemene voorwaarden en bijzondere voorwaarden. Zo geldt als algemene voorwaarde dat de veroordeelde zich voor het einde van de proeftijd niet schuldig mag maken aan enig strafbaar feit, artikel 38p lid 3 Sr,. en kan als bijzondere voorwaarde worden opgelegd dat de veroordeelde ambulante of klinische behandeling in een kliniek moet ondergaan, artikel 38p lid 5 Sr. Om de voorwaarden na te leven kan de rechter een reclasseringsinstelling opdracht geven om de veroordeelde hulp en steun te verlenen, artikel 38p lid 4 Sr.

Wanneer een voorwaardelijke ISD-maatregel is opgelegd kan deze alsnog ten uitvoer worden gelegd als de veroordeelde zich niet aan de voorwaarden heeft gehouden. Dit kan de rechter dan op vordering van de officier van justitie, artikel 38r Sr. In de praktijk blijkt dat er geregeld vorderingen tot tenuitvoerlegging worden gedaan en dat de rechter deze dan ook in bepaalde gevallen toewijst.[106]. Toch blijkt de rechter wel rekening te houden met de individuele belangen van de veroordeelde wanneer er een vordering tenuitvoerlegging wordt gedaan. Zo kan het zijn dat een veroordeelde een terugval heeft gehad, wat een reden voor een officier kan zijn om alsnog tenuitvoerlegging te vorderen. De rechter kan deze terugval plaatsten in het perspectief

[105] Rb Roermond 4 augustus 2009,*LJN* BJ4521

[106] Zie hiervoor Rb. Zutphen 31 juli 2007, *LJN* BB00665 en *LJN* BB0669 en Rb. Maastricht 9 juli 2010, *LJN* BN2500

van de voortgang die de veroordeelde heeft gemaakt voor wat betreft zijn gedragsverandering.[107] Zo kan het zijn dat de voortgang zo positief verloopt dat de tenuitvoerlegging van een ISD-maatregel niet meer aan de orde is.[108]

Waar het uiteindelijk allemaal om draait voor de beslissing van de rechter om een de voorwaardelijke ISD-maatregel op te leggen is wederom het *ultimum remedium* karakter van de maatregel. De rechter moet steeds een belangenafweging maken tussen de belangen van de verdachte en het belang van beveiliging van de maatschappij. Doordat er bij de oplegging van de voorwaardelijke maatregel voorwaarden worden gesteld wordt alsnog rekening gehouden met het beveiligingsbelang. De veroordeelde zal zich geen fouten kunnen permitteren en kan zich laten behandelen in een kliniek. Komt de veroordeelde de voorwaarden niet na dan kan alsnog tot tenuitvoerlegging over worden gegaan. Het opleggen van een voorwaardelijke ISD-maatregel kan dus een effectief middel zijn in de aanpak van stelselmatige daders.

4.2.2. De beoordeling van de aspecten instemming en motivatie van de verdachte door de rechterlijke macht

Twee andere aspecten van de ISD-maatregel die nu aan de orde komen zijn de instemming en de motivatie van de stelselmatige dader aan wie een ISD-maatregel is opgelegd. Het komt in de praktijk voor dat niet iedere stelselmatige dader, die een ISD-maatregel krijgt opgelegd, instemt met een ISD-maatregel of zich wil laten behandelen. De vraag in deze paragraaf luidt dan ook hoe de rechter de niet-instemming en het niet willen laten behandelen van de stelselmatige dader beoordeelt?

Wanneer een stelselmatige dader een ISD-maatregel krijgt opgelegd dan kan het in de praktijk voorkomen dat hij zich daar tegen verzet. Hij geeft ter terechtzitting aan dat hij absoluut niet in het ISD-traject wil. Zijn raadsman zal dan bepleiten om de stelselmatige dader niet het ISD-traject te laten doorlopen. Wanneer de stelselmatige dader niet instemt met een oplegging ISD-maatregel dan kan de rechterlijke macht de niet-instemming van de stelselmatige dader naast zich neerleggen. Instemming van de stelselmatige dader is niet vereist. Dit blijkt ook wel uit de rechtspraak. Zo achtte de rechtbank Maastricht: '*Verdachte heeft op de terechtzitting zeer*

---

[107] S. Struijk, 'De ISD-rechtspraak anno 2010: een eigenstandige normering en invloed op het beleid', *DD* 2011, 2, p. 35

[108] Zie hiervoor Rb. Roermond 23 juni 2009, *LJN* BJ0083

duidelijk laten weten dat hij de ISD-maatregel niet wil. De rechtbank stelt voorop dat de wetgever de oplegging van de ISD-maatregel niet afhankelijk heeft gesteld van de voorafgaande instemming van de verdachte. Deze maatregel kan ook geïndiceerd zijn bij verdachten die niet bereid zijn om mee te werken aan trajecten die er op zijn gericht een eind te maken aan hun verslaving en hun criminele gedrag. Dit is bij verdachte het geval.'[109]

Een ander punt waar de rechter in de praktijk mee te maken kan krijgen is dat de stelselmatige dader ter terechtzitting laat blijken dat hij zich niet wil laten behandelen tijdens een ISD-traject. Dit gebrek aan behandelmotivatie weerhoudt de rechterlijke macht niet om alsnog een ISD-maatregel op te leggen aan de stelselmatige dader. Dit blijkt ook wel uit de rechtspraak. Zo achtte het gerechtshof Arnhem: '*Ook het feit dat verdachte uitdrukkelijk te kennen heeft gegeven niet te willen meewerken aan een behandeling staat aan bedoelde plaatsing niet in de weg. De maatregel is immers in de eerste plaats een instrument om (ernstige) overlast door criminaliteit terug te dringen*.'[110]

Uit de hierboven gewezen uitspraak blijkt dus dat de maatregel in de eerste plaats een instrument is om de maatschappij te beveiligen tegen (ernstige) overlast door criminaliteit. In mindere mate van belang is het resocialisatiekarakter van de maatregel. De rechter kan de niet-instemming en het gebrek aan behandelmotivatie naast zich neer kan leggen wanneer hij de stelselmatige dader het ISD-traject wil laten doorlopen. Het gevolg hiervan is dat er ISD-rechtspraak is ontwikkeld waarbij het primaire doel is om de maatschappij te beschermen tegen criminele overlast van de stelselmatige dader.[111] Dit doel wordt dan ook onderstreept door de rechter.[112]

---

[109] Rb. Maastricht 31 januari 2006, *LJN* AV0701

[110] Gerechtshof Arnhem 1 februari 2010, *LJN* BL1597

[111] S. Struijk, 'De ISD-rechtspraak anno 2010: een eigenstandige normering en invloed op het beleid', *DD* 2011, 2, p. 30

[112] Zie hiervoor Gerechtshof Arnhem 1 februari 2010, *LJN* BL1597 en Rb. Rotterdam 22 september 2008, *LJN* BI3779

4.2.3. De beoordeling van de tussentijdse toets door de rechter

In hoofdstuk twee is kort behandeld hoe de werking van de tussentijdse toets verloopt. In deze paragraaf zal worden behandeld hoe de rechter de tussentijdse toetsing beoordeelt en of de wijze van toetsing zo bijdraagt aan een effectieve aanpak van stelselmatige daders.

De tussentijdse toetsing, artikel 38s Sr, houdt in dat een rechter kan overgaan tot een tussentijdse beoordeling van de voortzetting van de ISD-maatregel. De rechter kan dit doen op vordering van het OM, ambtshalve of op verzoek van de verdachte of diens raadsman. Voordat de rechter overgaat tot een tussentijdse toets wordt de directeur van de penitentiaire inrichting waar de veroordeelde verblijft ingelicht. De directeur wordt dan verzocht een rapport uit te brengen waarin wordt beschreven hoe het ervoor staat met de uitvoering van het verblijfsplan van de veroordeelde stelselmatige dader, artikel 38s lid 1 Sr.

Sinds de uitspraak van het hof Arnhem in 2006 is er een nieuw toetsingskader ontwikkeld voor de tussentijdse toets. Hiervoor was echter niet duidelijk wat de maatstaven waren voor toetsing van de noodzakelijkheid van voortzetting van de tenuitvoerlegging. Door de uitspraak van het hof Arnhem is er meer duidelijkheid geschapen over het toetsingskader van de tussentijdse toetsing. Het hof Arnhem achtte voor dit geval, '*Het hof zal bij de beantwoording van de vraag of voortzetting van de tenuitvoerlegging van de maatregel noodzakelijk wordt geoordeeld gebruik maken van het volgende beslissingskader. Allereerst moet vastgesteld worden of opheffing van de maatregel zal leiden tot te verwachten onveiligheid, ernstige (drugs)overlast en verloedering van het publiek domein*.'[113] Het belangrijkste doel van de ISD-maatregel komt ook in deze uitspraak van het Hof Arnhem weer naar voren, namelijk de maatschappijbeveiliging. Dit geldt dus ook bij de tussentijdse toets. Voorts wordt door het Hof Arnhem ook nog een tweede maatstaf uitgesproken waarmee rekening dient te worden gehouden, namelijk: '*Daarna moet worden bezien of verdere voortzetting van de maatregel niet zinvol is door een omstandigheid die buiten de macht van betrokkene ligt*.' Voor deze maatstaf geldt dat de maatregel alsnog zal moeten worden beëindigd.

Bij de tussentijdse toetsing spelen de belangen van de veroordeelde ook mee. Maar het is niet zo dat wanneer de veroordeelde zelf denkt klaar te zijn met de ISD dat hij dan direct uit de ISD wordt ontslagen, immers maatschappijbeveiliging staat voorop.[114]

---

[113] Gerechthof Arnhem 20 maart 2006,*LJN* AV6348

[114] Zie hiervoor Gerechtshof Arnhem 23 juni, *LJN* BD6013

De rechter kijkt bij de tussentijdse toets met name naar de houding van de veroordeelde stelselmatige dader in het ISD-traject. Werkt de veroordeelde juist mee aan de uitvoering van het ISD-traject? Of is de veroordeelde juist niet erg meewerkend aan de uitvoering van het ISD-traject? Vragen die dus voor de rechter van belang zijn voor de tussentijdse toets. Zo kan het voorkomen dat de veroordeelde niet erg meewerkt aan de uitvoering van het ISD-traject in de penitentiaire inrichting en daardoor zijn behandelprogramma moeizaam verloopt. In de rechtspraak komt veelal naar voren dat in zo'n geval voortzetting van de maatregel noodzakelijk wordt geacht.[115]

Wanneer een veroordeelde in een ISD-traject zit zal hij aan een behandelprogramma kunnen deelnemen, mits hij gemotiveerd is, artikel 44j PM. Toch wil het nog wel eens voorkomen dat na aanvang van de tenuitvoerlegging een behandelprogramma op zich laat wachten. Voor de rechter hoeft dit dan nog niet te betekenen dat de maatregel hierdoor moet worden beëindigd. Zo achtte de rechtbank 's-Hertogenbosch: '*Gelet op de stukken en het verhandelde in de raadkamer is de rechtbank van oordeel dat de beëindiging van de recidive van veroordeelde en de beveiliging van de maatschappij de voortzetting van de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel vorderen. De rechtbank overweegt hierbij dat het de tweede ISD-maatregel betreft die aan veroordeelde is opgelegd en dat van een concrete behandeling en begeleiding van veroordeelde feitelijk nog geen sprake is, terwijl van de inrichting verwacht wordt dat - gezien de problematiek van veroordeelde - deze keer maximaal adequaat wordt ingezet op behandeling en begeleiding van veroordeelde*.'[116]

In dergelijke gevallen komt het voor dat het belang van de veroordeelde zo zwaar weegt dat de maatregel wel moet worden beëindigd. Veelal heeft dit te maken met gevallen waarbij sprake is van ernstige psychiatrische problematiek. Het ging in deze gevallen om ISD'ers die vanwege hun ernstige psychiatrische problematiek zouden worden behandeld in een forensisch psychiatrische kliniek en niet in de penitentiaire inrichting. Tijdens de tenuitvoerlegging van de maatregel was er na acht maanden nog geen aanvang genomen met de behandeling en had er zelfs nog geen opname in forensisch psychiatrische kliniek plaatsgevonden. De rechtbank Amsterdam oordeelde in beide gevallen: '*de rechtbank is van oordeel dat thans voorop staat dat*

---

[115] Zie hiervoor Gerechtshof Arnhem 23 juni, *LJN* BD6013 en Gerechtshof Arnhem 20 januari 2009, *LJN* BH0339

[116] Zie Rb. 's-Hertogenbosch 23 september 2009, *LJN* BJ9314

veroordeelde de mogelijkheid dient te worden geboden om buiten het kader van de ISD-maatregel een klinisch-psychiatrische behandeling te ondergaan. Waar voortzetting van de maatregel daaraan niet blijkt bij te dragen, is de rechtbank van oordeel dat de voortzetting van de tenuitvoerlegging van de maatregel dient te worden beëindigd.'[117] Door de rechtbank Amsterdam werd er tevens op gewezen dat er toentertijd ernstige tekortkomingen waren in het ISD-beleid op het gebied van psychiatrische problematiek. Het overgrote deel van de veroordeelden in een ISD-traject hebben te kampen met psychiatrische problematiek. Normaliter moet er een specifieke behandeling voor deze groep plaatsvinden, maar in de praktijk blijkt toch vaak dat deze zorg niet beschikbaar is.[118] Zelfs zes jaar na de totstandkoming van de ISD-maatregel zijn er nog uitvoeringsproblemen voor wat betreft de doorplaatsing op bijzondere zorgafdelingen.[119]

Bij de tussentijdse toetsing wordt door de rechter een afweging gemaakt tussen het maatschappelijk belang, namelijk veiligheid, en de belangen van de veroordeelde stelselmatige dader. De rechter hecht bij de beoordeling van de tussentijdse toets in zeer sterke mate aan de inhoudelijke uitvoering van de ISD-maatregel. Zo kan uitvoeringsgebrek in een concreet geval een omstandigheid zijn die buiten de macht van betrokkene ligt, maar dat het individuele belang van de betrokkene bij een snelle tenuitvoerlegging en bij een adequaat behandelplan zo zwaar weegt dat wanneer een veroordeelde niet meewerkt aan een ISD-maatregel dit geen reden is de maatregel te beëindigen. Door deze wijze van beoordelen door de rechter heeft de tussentijdse toetsing geleid tot een effectief middel in de aanpak van stelselmatige daders.

4.3 Conclusie

De rechterlijke macht was bij de totstandkoming van de ISD-maatregel erg kritisch en terughoudend ten opzichte van de maatregel. Door goede voorlichting door het OM is de ISD-maatregel onder rechters geaccepteerd en weten zij hoe te handelen bij een vordering ISD door het OM.

---

[117] Zie Rb. Amsterdam 16 juni 2006, *LJN* AY 5607 en RB. Amsterdam 16 juni 2006, *LJN* AY5613

[118] Zie Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008, p.34 en p. 35

[119] Zie Rb. 's-Hertogenbosch 12 mei 2010, *LJN* BM4047

In dit hoofdstuk zijn aspecten van de ISD-matregel ter sprake gekomen, zoals de voorwaardelijke ISD, de motivatie en instemming van de verdachte en de tussentijdse toets, die van belang zijn voor een effectieve aanpak van stelselmatige daders. Deze aspecten van de maatregel zijn belangrijk voor de rechter bij zijn beoordeling tot een oplegging ISD-maatregel. Bij al deze aspecten van de ISD-maatregel worden zorgvuldig belangen afgewogen door de rechter. Enerzijds het belang ‘maatschappelijke veiligheid’ en anderzijds het belang van de (veroordeelde) stelselmatige dader. Uit de beoordeling van de aspecten van de maatregel is meestal af te leiden dat de rechter ‘maatschappelijke veiligheid’ voorop stelt en het individuele belang van de veroordeelde minder prevaleert. Ook is uit de rechtspraak af te leiden dat als bij de tenuitvoerlegging geen medewerking wordt verleend door de veroordeelde dit meestal in zijn nadeel werkt. De wijze van beoordelen van de aspecten van de ISD-maatregel door de rechter kan daardoor meewerken aan een effectieve aanpak van stelselmatige daders

Hoofdstuk 5 Conclusie

In deze scriptie is beschreven hoe de ISD-maatregel in de praktijk werkt en wat de ISD-maatregel tot nu toe heeft voortgebracht. Door middel van literatuurstudie en jurisprudentieonderzoek is getracht om een antwoord te geven op de vraag: '*Heeft totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders?'* Om van een effectieve aanpak te spreken is van belang dat de werking hiervan goed verloopt. Alleen dan kan worden gezegd dat de ISD-maatregel effectief is. Voor een effectieve aanpak van stelselmatige daders zijn veel factoren van belang, zoals een goede samenwerking tussen de betrokken instanties, een goede uitvoering van de maatregel en de wijze van beoordelen door de rechter van de aspecten en modaliteiten die mee kunnen werken aan een effectieve aanpak van stelselmatige daders. Voorts zal in dit hoofdstuk kort ter sprake komen wat er in deze scriptie is behandeld voordat er een antwoord zal worden gegeven op de genoemde probleemstelling.

In oktober 2004 trad de ISD-maatregel in werking. De maatregel is bedoeld om stelselmatige daders aan te pakken. Voordat de ISD-maatregel in werking trad probeerde men deze stelselmatige daders aan te pakken via de SOV-maatregel. In hoofdstuk 1 is vastgesteld dat de SOV-maatregel voornamelijk gericht was op de aanpak van de verslaafde veelpleger. Het doel van de SOV-maatregel was het terugdringen van overlast van de verslaafde veelpleger en het beheersbaar maken van diens individuele verslavingsproblematiek. Hoewel de implementatie van de SOV-maatregel niet erg vlekkeloos verliep was het effect van de SOV-maatregel boven verwachting. De SOV-maatregel leverde namelijk een beter resultaat op dan reguliere detentie. De minister van Justitie wilde echter de eindresultaten niet afwachten van de evaluatieonderzoeken en voerde, gesteund door een meerderheid in de Tweede Kamer, de ISD-maatregel in. De minister had, naar mijn mening, beter de eindresultaten van de evaluatieonderzoeken kunnen afwachten, voordat de ISD-maatregel werd ingevoerd, om zo de implementatieproblemen die bij de SOV-maatregel aan de orde waren, te kunnen voorkomen bij de implementatie van de ISD-maatregel.

De ISD-maatregel is, zoals reeds beschreven, in werking getreden in oktober 2004. De doelen van de ISD-maatregel zijn het terugdringen van recidive en maatschappijbeveiliging. Dit willen de instanties die betrokken zijn bij de ISD-maatregel bereiken door een effectieve aanpak, waarbij de persoon van de verdachte wordt voorop gesteld.

De werking van de ISD-maatregel is uiteenlopend, zoals is vastgesteld in hoofdstuk 2. Zo zijn er verschillende aspecten en modaliteiten die de werking van een ISD-maatregel mogelijk maken. Zo kan de rechter de ISD-maatregel voorwaardelijk of onvoorwaardelijk opleggen. Ook zijn er verschillende instanties die betrokken zijn bij een ISD-maatregel, zoals de politie, het OM en de reclassering.

De probleemstelling van deze scriptie luidt: *'Heeft de totstandkoming van de ISD-maatregel geleid heeft tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders*. Om tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders te komen zal er sprake moeten zijn van een goede samenwerking tussen de betrokken instanties. Een belangrijke samenwerking tussen de betrokken instanties is het *lokaal casusoverleg*. Dit is het overleg tussen OM, politie, reclassering en gemeente. In dit overleg worden door de samenwerkende instanties afspraken gemaakt en worden uitvoeringsaspecten op elkaar afgestemd met betrekking tot de aanpak van veelplegers. Met name op basis van het rapport van de *Inspectie voor de Sanctietoepassing* is in hoofdstuk 3 vastgesteld dat de samenwerking tussen bepaalde instanties niet altijd goed verloopt. Zo blijkt dat bepaalde instanties niet altijd worden betrokken bij de uitvoering van de maatregel en dat de onderlinge communicatie tussen de instanties niet altijd vlekkeloos verloopt. Ook is vastgesteld dat bepaalde instanties de maatregel niet altijd naar behoren uitvoeren. Verder is vastgesteld dat in de extramurale fase de plaatsing in zorginstellingen van ISD'ers met gedrags- en verslavingsproblemen al dan niet in combinatie met psychiatrische problemen moeizaam verloopt. De oorzaak hiervan komt door het feit dat niet alle zorginstellingen zijn ingesteld op deze groep ISD'ers, waardoor deze groep ISD'ers geen adequate behandeling krijgt maar wel twee jaar vastzit.

In hoofdstuk 3 komt ook het onderzoek dat Vollaard heeft uitgevoerd ter sprake. Als gevolg van toepassing van de ISD-maatregel heeft Vollaard vastgesteld dat er een positief effect op de afname van criminaliteit van stelselmatige daders valt te constateren. Vollaard geeft hiervoor drie verklaringen, namelijk: het insluitingseffect, het afschrikkingseffect en het effect op recidive. Ook stelt Vollaard dat de ISD-maatregel kosteneffectief is; de baten van een lager aantal auto- en woninginbraken gedurende opsluiting zijn namelijk twee keer zo hoog als de extra kosten van langere opsluiting en intensieve behandeling.

In hoofdstuk 3 is tevens vastgesteld dat er aan een ISD-maatregel voordelen en nadelen zitten. Zo blijkt onder andere dat de ISD-maatregel een veel groter bereik heeft dan de SOV-

maatregel. Dit kan als een voordeel worden gezien. Voor de SOV-maatregel kwamen alleen verslaafden in aanmerking. Een groot nadeel dat in hoofdstuk 3 is vastgesteld is onder andere het feit dat de half-open fase is afgeschaft bij de ISD-maatregel. Deze fase was nog wel aanwezig bij de SOV-maatregel. Doordat de half-open fase (deze fase werd gezien als een overgangsfase naar de open fase) is verdwenen kan de stap van gesloten fase naar open fase als erg groot worden ervaren waardoor de stelselmatige dader weer in de fout kan gaan.

In hoofdstuk 4 is de vraag aan bod gekomen hoe de aspecten en modaliteiten van de ISD-maatregel worden beoordeeld in de rechtspraak. Zo is onder andere ingegaan op hoe de rechter de modaliteiten voorwaardelijke en de onvoorwaardelijke ISD-maatregel beoordeelt. Ook is onder andere ingegaan op hoe de rechter de aspecten tussentijdse toets, de instemming en motivatie van de verdachte beoordeelt. In hoofdstuk 4 is door middel van jurisprudentie vastgesteld dat de rechter bij zijn beoordeling altijd de belangen van de maatschappij afweegt tegen de belangen van de stelselmatige dader. Er is vastgesteld dat de rechter 'maatschappelijke veiligheid' voorop stelt en het individuele belang van de veroordeelde minder prevaleert. De wijze van beoordelen door de rechter draagt bij aan een effectieve aanpak van stelselmatige daders.

Het antwoord op de probleemstelling *'Heeft de totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een effectieve aanpak?*'zal op basis van literatuuronderzoek en jurisprudentieonderzoek moeten luiden dat de totstandkoming van de ISD-maatregel tot nu toe heeft geleid tot een *redelijk effectieve aanpak. Redelijk*, omdat naar mijn mening uit deze scriptie kan worden vastgesteld dat bepaalde aspecten van de ISD-maatregel wel goed werken en bepaalde aspecten (nog) niet goed werken.

In deze scriptie is vastgesteld dat voor een effectieve aanpak van stelselmatige daders tussen de betrokken instanties een goede samenwerking moet bestaan. Hoewel het *lokaal casusoverleg* een belangrijk aspect is van de ISD-maatregel bestaat er tussen verschillende instanties niet een optimale samenwerking doordat sommige instanties niet worden betrokken bij de uitvoering van de maatregel. Ook is gebleken dat de onderlinge communicatie tussen bepaalde instanties niet altijd goed verloopt. Naar mijn mening is voor een effectieve aanpak van stelselmatige daders van belang dat er een goede samenwerking bestaat tussen de betrokken instanties bij een ISD-maatregel en dat elke betrokken instantie goed bij de uitvoering van de maatregel wordt betrokken.

Een groot pluspunt van de ISD-maatregel is dat deze een groter bereik heeft dan de SOV-maatregel, doordat de ISD niet alleen gericht is op de verslaafde veelpleger. Dit komt de effectiviteit van de aanpak van stelselmatige daders alleen maar ten goede, omdat naar mijn mening de groep stelselmatige daders niet alleen bestaat uit verslaafde veelplegers maar ook uit veelplegers met psychiatrische problematiek en/of gedragsproblematiek. Daarentegen is in deze scriptie vastgesteld dat voor de groep stelselmatige daders met verslavingsproblematiek in combinatie met psychiatrische problematiek en/of gedragsproblematiek de plaatsing in zorginstellingen moeizaam verloopt. Naar mijn mening is dit een minpunt dat de bevordering van de effectiviteit van de aanpak van stelselmatige daders niet ten goede komt, omdat een groep stelselmatige daders zo geen adequate behandeling krijgt.

Een ander minpunt voor de effectiviteit is dat de half-open fase in de extramurale fase niet meer aanwezig is bij de ISD-maatregel. Naar mijn mening is de stap van gesloten fase naar open fase te groot voor stelselmatige daders, waardoor veel stelselmatige daders weer de fout in zullen gaan in de open fase. Dit is naar mijn mening dan ook niet bevorderlijk voor de effectiviteit van de aanpak van stelselmatige dader. Het is van belang dat de half-open fase weer wordt ingevoerd om zo de effectiviteit van de aanpak van stelselmatige daders te vergroten.

De beoordeling van de aspecten en modaliteiten door de rechter werken, naar mijn mening, mee aan de effectiviteit van de aanpak van stelselmatige daders. Met name doordat de rechter een belangenafweging maakt tussen ‘maatschappijbeveiliging’ en het individuele belang van de stelselmatige dader. In de rechtspraak komt vooral tot uitdrukking dat het belang ‘maatschappijbeveiliging’ prevaleert boven het individuele belang van de stelselmatige dader. Naar mijn mening draagt deze wijze van belangenafweging bij aan de effectiviteit van de aanpak van stelselmatige daders.

Op basis van de zo net benoemde punten luidt mijn conclusie op de probleemstelling ‘*Heeft de totstandkoming van de ISD-maatregel geleid tot een effectieve aanpak van stelselmatige daders?’* dat de totstandkoming van de ISD-maatregel tot nu toe heeft geleid tot een *redelijk* effectieve aanpak van stelselmatige daders. Er zal dan ook nog veel werk verricht moeten worden door de betrokken instanties om tot een goede samenwerking en uitvoering van de ISD-maatregel te komen waardoor de aanpak van stelselmatige daders effectief kan worden.

Geraadpleegde literatuur:

Biesma e.a. 2006
S. Biesma, M. van Zwieten, J. Snippe & B. Bieleman, *ISD en SOV vergeleken, Eerste inventarisatie meerwaarde Inrichting voor Stelselmatige Daders boven eerdere Strafrechtelijke Opvang Verslaafden,* Groningen-Rotterdam: Intraval 2006

Goderie & Lünneman 2008
M. Goderie & K.D. Lünneman, *De maatregel Inrichting Stelselmatige Daders. Procesevaluatie*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2008

Kooijmans 2009
Kooijmans, T., Inrichtingen voor stelselmatige daders, in: *Detentie, gevangen in Nederland,* Muller en Vegter (red.), Alphen a/d Rijn: Kluwer 2009

Snippe, Ogier, Bieleman 2006
J. Snippe, C. Ogier, B. Bieleman, *Lokale aanpak zeer actieve veelplegers: justitieel traject.* Groningen-Rotterdam: Intraval 2006

Struijk 2005
S.Struijk, 'Het eerste bestaansjaar van de ISD-maatregel bekeken: een gretig gebruik door de rechterlijke macht of een zekere terughoudendheid?, *DD* 2005, 67

Struik 2011
S. Struijk, 'De ISD-rechtspraak anno 2010: een eigenstandige normering en invloed op het beleid', *DD* 2011, 2

Van 't Land e.a. 2005
H.van 't Land, K. van Duivenbooden, A.van der Plas, J.Wolf, *Opgevangen onder dwang,* Procesevaluatie strafrechtelijke opvang verslaafden, Utrecht, Trimbos-instituur, 2005

Tollenaar en Van der Laan 2010
N. Tollenaar en A.M. van der Laan, Factsheet 2010-1, *Monitor veelplegers 2010,* Ministerie van Justitie, WODC

Vollaard 2010
B.A. Vollaard, Het effect van langdurige opsluiting van veelplegers op de maatschappelijke veiligheid, *Lessen van een natuurlijk experimentin twaalf stedelijke gebieden,* Politie & Wetenschap, Apeldoorn: TILEC/Universiteit van Tilburg 2010

Geraadpleegde rapporten:

Beleidskader, Plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders. Directie Sancties, Reclassering & Slachtofferzorg, 9 juli 2004

De Inrichting voor Stelselmatige Daders. De ISD-maatregel in theorie en praktijk, (advies van 4 april 2007, Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming), Den Haag: 2007

De Inrichting Stelsmatige Daders in : *Justitiële verkenningen*, jaargang 35, nr 2, 2009, Ministerie van Justitie, WODC

Inrichtingen voor Stelselmatige Daders, Inspectierapport Themaonderzoek, Ministerie van Justitie 2008

Geraadpleegde Kamerstukken:

Kamerstukken II, 2002-2003, 28980, nr. 3

Kamerstukken I, 2003-2004, 28980, C,E,D

Kamerstukken II, 1999-2000, 26023, nr. 8

Kamerstukken II, 1997-1998, 260233, nr. 3

Geraadpleegde jurisprudentie:

HR 13 maart 2007, NJ 2007, 222

HR 6 maart 2007, *LJN* AZ777

HR 21 maart 2006, NJ 2006, 223

Gerechtshof Arnhem 1 februari 2010 *LJN* BL1597

Gerechtshof Arnhem 20 januari 2009, *LJN* BH0339

Gerechtshof Arnhem 23 juni 2006, *LJN* BD6013

Gerechtshof Arnhem 20 maart 2006, *LJN* AV6348

Gerechtshof Den Haag 3 februari 2006, *LJN* AY7430

Rb Maastricht 9 juli 2010, *LJN* BN2500

Rb ’s Hertogenbosch 9 december 2009, *LJN* 7902

Rb ’s Hertogenbosch 23 september 2009, *LJN* BJ9314

Rb ’s Hertogenbosch mei 2010, *LJN* BM404712

Rb Roermond 4 augustus 2009, *LJN* BJ4521

Rb Breda 23 juni 2009, *LJN* BI9338

Rb Roermond 23 juni 2009, *LJN* BJ0083

Rb Rotterdam 22 september 2008, *LJN* BI3779

Rb Zutphen 31 juli 2007, *LJN* BB0669

Rb Dordrecht 28 september 2006, *LJN* AZ0048

Rb Amsterdam 16 juni 2006, *LJN* AY5607

Rb Amsterdam 16 juni 2006, *LJN* AY5613

Rb Maastricht 31 januari 2006, *LJN* AV0701